magazine • oktober 2026

WAT NA

Vlaanderen
is onderwijs & vorming

HET SECUNDAIR ONDERWIJS

p. **8**
Eerste hulp bij keuzestress

p. **29**
Start... toetsen?

p. **48**
Erasmus en zo

p. **50**
Leren in de praktijk

p. **64**
Op naar je eerste job

DEPARTEMENT
ONDERWIJS & VORMING

vlaanderen.be/onderwijs-en-vorming

“Volgend jaar gaan studeren of starten met werken? Twijfel je nog? Je bent niet alleen. Zo’n 65 % van je leeftijdsgenoten heeft geen idee welke richting ze uit willen na het secundair. Wij helpen je op weg om een doordachte keuze te maken.”

INHOUD

4

Alle mogelijkheden

Een schematisch overzicht van alle opties na het secundair onderwijs.

6

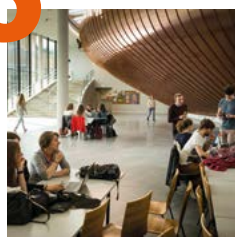

Kiezen, hoe doe je dat?

Hoe maak je een doordachte studie- of beroepskeuze? Ontdek tips, organisaties, tools en evenementen als de SID-in die je bij je keuze kunnen helpen.

22

Hoger onderwijs

Vind je weg in de vele mogelijkheden om verder te studeren in het Vlaamse hoger onderwijs. Lees over de mogelijke opleidingen en hoe je eraan begint. Ontdek hoeveel het kost om te studeren en welke hulp je kan krijgen.

44

Mogelijkheden buiten het Vlaamse hoger onderwijs

Een loopbaan bij de politie, brandweer, Defensie of in de luchtvaart? Zelfstandige worden? Verder studeren in het secundair onderwijs? Een korte avondopleiding volgen? Of wil je naar het buitenland voor een opleiding? Vind de info die je nodig hebt.

62

Naar de arbeidsmarkt

Wil je na het secundair onderwijs aan het werk? Vind meer info over beroepssectoren, diensten en organisaties die je op weg kunnen helpen.

Back cover

SID-in

Alle praktische info over de Studie-informatiedagen.

Mogelijkheden
na het secundair onderwijs

Het is zover: je mag kiezen wat je gaat doen na het secundair onderwijs. Deze schema's tonen je alle mogelijke wegen. Ga je via het hoger onderwijs naar de arbeidsmarkt? Kies je voor andere mogelijkheden buiten het Vlaamse hoger onderwijs? Of ga je meteen werken? De kleuren helpen je doorheen het hele magazine op weg.

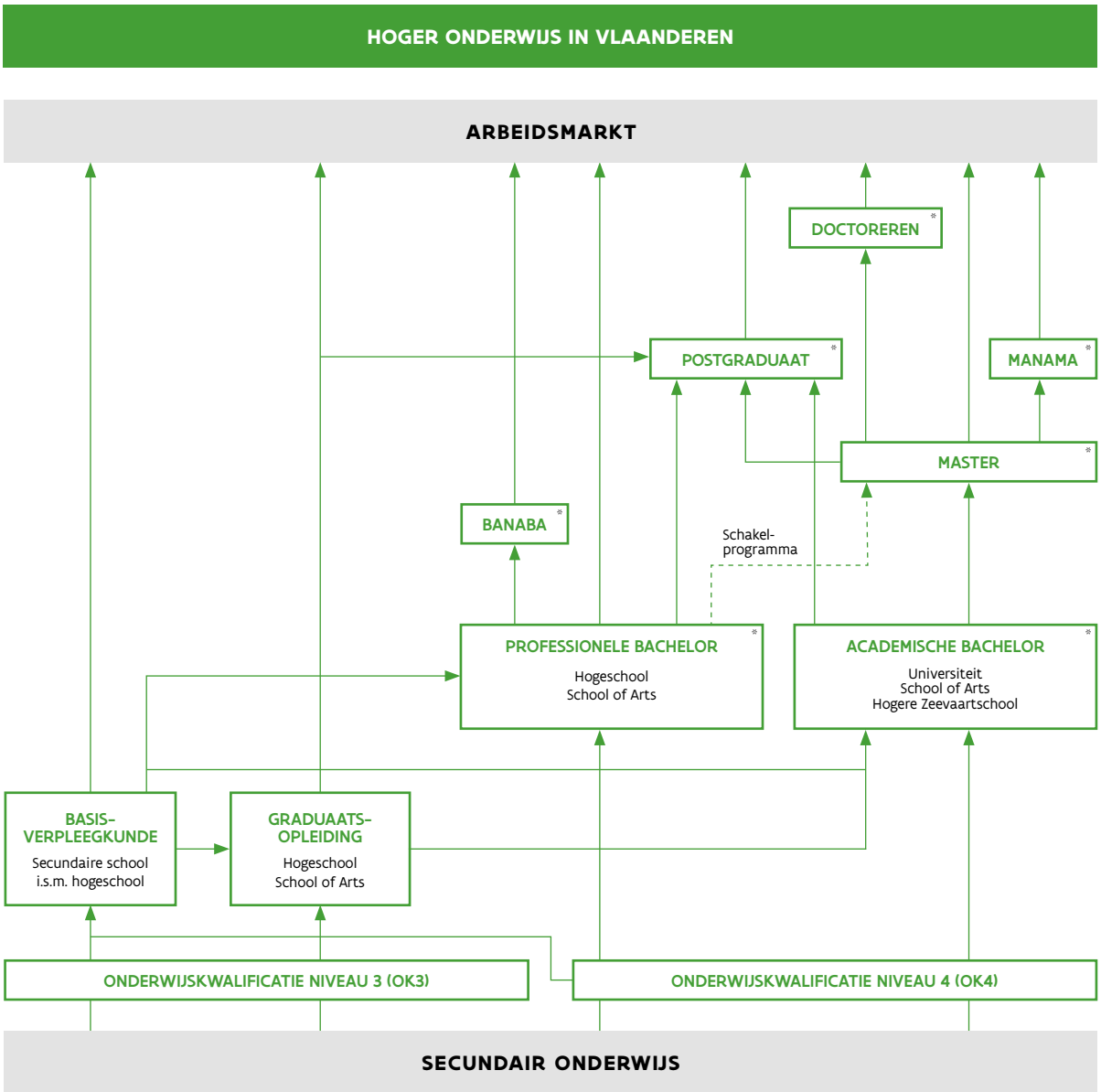

* De onderwijsinstelling kan de toelating tot een opleiding koppelen aan bepaalde voorwaarden.

Meer uitleg over de opleidingen binnen het hoger onderwijs in Vlaanderen vind je op p. 24.
Tijdens je opleiding heb je vaak de mogelijkheid een deel van je studie in het buitenland te volgen.
Meer info? Zie p. 48.

ANDERE MOGELIJKHEDEN

ARBEIDSMARKT

MOGELIJKHEDEN BUITEN HET VLAAMSE HOGER ONDERWIJS

VERLENGING SECUNDAIR ONDERWIJS p.46

- 7de jaar gericht op instroom arbeidsmarkt
- 7de jaar gericht op het hoger onderwijs

STUDEREN IN HET BUITENLAND p.48

SYNTRA p.50

- Voltijdse dagopleiding om een beroep te leren
- (Beroeps)opleiding in avond- of weekendaanbod
- Korte bijscholingen

VOLWASSENENONDERWIJS p.52

- Brede waaier van opleidingen uit een 50-tal studiegebieden waaronder beroepsopleidingen, talen en ICT

UNIFORMBEROEPEN p.54

- Politie
- Luchtvaart
- Brandweer
- Defensie

KERKELIJK- EN ISLAMITISCH HOGER ONDERWIJS p.59, 60

VDAB p.64

- Beroepsopleiding voor werkzoekenden, werkgevers en werknemers
- Bijscholingen
- Opleidingen naar een knelpuntberoep

GAAN WERKEN

VDAB p.64

WERKEN IN HET BUITENLAND p.68

- Stage
- Werken
- Vrijwilligerswerk
- Vakantiejob

SECUNDAIR ONDERWIJS

VERKENNEN KIEZEN BESLISSEN

Hoe maak je een doordachte studie- of beroepskeuze? Ontdek tips, online vragenlijsten, organisaties, tools en evenementen die je bij je keuze kunnen helpen.

8
Kiezen, hoe doe je dat?

14
Columbus

15
Welkom in de Leerwinkel

16
Neutrale info? Naar het CLB

17
Onderwijskiezer helpt je kiezen

18
SID-in & checklist

Kiezen, hoe doe je dat?

Beslissen wat je na het secundair onderwijs wil doen, is voor de meesten een uitdaging. Er zijn veel opties. Neem de tijd om voor jezelf uit te maken wat je graag doet en waar je goed in bent. Verken het aanbod en praat erover.

Ken jezelf

*Zo was er **Pieter** die leraar wilde worden. Hij was bezorgd dat hij niet voldoende zorg zou kunnen geven aan een klas van 25 leerlingen. Hij stond op het punt een andere richting te kiezen, hoewel zijn passie onderwijs was. Pieter stapte naar het CLB en vernam dat hij ook aan de slag kan in het buitengewoon onderwijs of als zorgcoördinator waar hij 1-op-1 met kinderen kan werken.*

Wat past bij jou?
Alles begint bij weten wie je zelf bent: wat doe je graag, waar word je blij van? Maak een lijstje van je sterke en minder sterke kanten. Wat past bij jou? Werk je liever alleen of in team? Binnen of buiten? Een studentenjob of vrijwilligerswerk kan je veel leren over jezelf en wat je (niet) leuk vindt. Door een paar dagen mee te lopen in een job die je ziet zitten, krijg je een idee van wat het werk inhoudt. Je weet intussen ook of je last hebt van zaken als faalangst, uitstelgedrag of perfectionisme.

Praat erover

***Noor** komt uit een familie van boekhouders. Opa, papa, tante... allemaal boekhouders. Ines was bang om thuis te vertellen dat ze grafische vormgeving wilde studeren. Zij ging het gesprek aan met haar ouders en die respecteerden haar keuze. En wat blijkt? Er zijn overeenkomsten tussen beide jobs, zoals goed luisteren naar de klant of oog voor detail.*

Trek het open en verken
Neem de tijd voor een gesprek over je toekomst met je vrienden, ouders of leraar. Zij kennen je goed, je kan je ideeën bij hen aftoetsen en je krijgt een ruimer beeld van wat mogelijk is. Ga je voor een knelpuntberoep waardoor je kans op werk verzekerd is? Volg je je hart? Wat is voor jou belangrijk? Je kan een longlist opstellen van zaken die je graag wil doen om daarna naar een shortlist te gaan van de 3 richtingen die je ziet zitten. Bekijk vacatures voor de job(s) waar je aan denkt. Passen de competenties die ze vragen bij jou?

Verken het aanbod

Eens je weet welke richting je wil gaan doen, kan je nagaan welke scholen of universiteiten hier een opleiding voor aanbieden. In Vlaanderen is er een ruime keuze aan opleidingen. Informeer je: ga naar de SID-ins, naar opendeur- en openlesdagen. Praat met (oud-)studenten uit de richting, experten van de opleiding en/of studieadviseurs van de onderwijsinstelling. Wil je gaan werken? Op de website van VDAB ontdek je welke taken bij welke beroepen horen. Wil je voor een baas werken of als zelfstandige (zie p. 53)? Voor neutrale informatie over alle mogelijkheden kan je terecht bij het CLB of op **onderwijskiezer.be**.

Praktisch of theoretisch? Ver of dichterbij?

Ga je studeren, dan overweeg je best deze zaken. Wil je meer praktische vakken en een goede studiebegeleiding? Verkies je eerder algemene en theoretische vakken die je vooral zelf onder de knie krijgt? Weeg de pro's en contra's af, ook praktisch. Wil je dicht bij huis studeren? Of wil je verder weg en op kot gaan? Of nog iets verder: naar het buitenland (zie p. 48)?

Beslis. Dit zie ik me doen

*Neem nu **Lou**. Die ging op kot in Gent en startte met de opleiding bio-ingenieur, maar merkte na 2 weken dat het niet goed voelde. Lou besprak dat met diens ouders, die Lou daarin steunden. Intussen heeft Lou het 1ste jaar architectuur succesvol afgerond. Door snel te veranderen, verloor die geen jaar.*

Als je jezelf kan inbeelden in de studie of job, hak dan de knoop door en beslis. Stel jezelf een doel en ga ervoor. Als je na enkele weken of maanden merkt dat het niet je ding is, wacht dan geen volledig jaar af, maar praat erover. Aan de andere kant: uiteraard zijn er altijd vakken die je minder goed liggen en nu eenmaal bij de opleiding of job horen. Ga je studeren? Bekijk de inschrijvingsvoorwaarden en schrijf je in. Ga je werken? VDAB wijst je de weg naar vacatures. Je krijgt ook tips om goed te solliciteren.

Voor alles een oplossing

Maak je je zorgen over je budget? Misschien heb je recht op een studietoelage. Check p. 40. Heb je gezondheidsklachten zoals chronische vermoeidheid of ben je kleurenblind? Zie p. 33.

Advies van een CLB-medewerker*: voor alles is er een oplossing. Ook hier geldt: praat erover met vrienden, je ouders, het CLB of mensen van de richting waar je aan denkt.*

Tip 1

Wat past bij jou?

Wat heb je nodig? Wees eerlijk met jezelf. Vul enkele online vragenlijsten in.

Tip 2

Praat erover

Met je vrienden, ouders, leraar of een CLB-medewerker.

Tip 3

Ontdek alle opleidingen of jobs die je interesseren

Bezoek de SID-in, opendeur- en openlesdagen. Volg een paar lessen, kijk cursussen in. Praat met studenten, opleidingsexperten en/of studieadviseurs. Draai een paar dagen mee met een professional.

> “Praat met vrienden, ouders, studieadviseurs, het CLB of mensen van de richting waar je aan denkt.”

DEZE VRAGEN HELPEN JE OP WEG

- In welke vakken ben ik goed? Welke vakken doe ik graag?
- Studeer ik graag? Hoe studeer ik het liefst? Hoe leer ik het makkelijkst iets bij?
- Welke activiteiten maken me blij? Waar krijg ik energie van? Wat kan ik elke dag wel doen?
- Wat zijn mijn talenten? Wat gaat vanzelf bij mij?
- Wat vind ik belangrijk? Zorgen voor mensen, iets nieuws creëren, geld, veel vrije tijd...?
- Ben ik een leider of volg ik liever?
- Werk ik graag samen of liever alleen?
- Ben ik graag binnen of liever buiten bezig?
- Werk ik graag met mijn handen of liever met mijn hoofd? Of beide?

NUTTIGE LINKS

clbchat.be	Het CLB geeft je neutrale info via de chat.
vdab.be	Wil je werken? Denk aan VDAB. p. 64.
vdab.be/studentenjob	Proeven van een job? p. 64.
vdab.be/internationaal	Werken in het buitenland? p. 68.
euroguidance-vlaanderen.be	Studeren in het buitenland? p. 48.
sidin.be	Bezoek de Studie-informatiedagen. p. 18.
mijnkeuze.onderwijskiezer.be	Een keuzeproces met 6 keuzetaken helpt je slimmer kiezen.
blinkers.clbonline.be	Stel via Blinkers je vraag aan je eigen CLB of aan CLBch@t.
samenlevingsdienst.be	6 maanden praktijkervaring opdoen én de wereld helpen.
vrijwilligerswerk.be	Zet je in als vrijwilliger.
gostrange.be	Beleef een interculturele ervaring in het buitenland.

onmiddellijk naar de tools

ONLINE VRAGENLIJSTEN HELPEN JE KIEZEN

exploratietoolcolumbus.be	Ontdek wie je bent, wat je kan en wat je wil.
I-Prefer	Wat zijn jouw interesses? Wat doe je graag?
I-Study	Hoe goed kan je studeren?
vdab.be/welke-job-past-bij-me	Welke job is geknipt voor jou?
sidin.onderwijskiezer.be/wie-ben-ik	Ontdek je interesse met de keuzetaak 'Wie ben ik?'.
sidin.onderwijskiezer.be/blinkers	Check je keuzeproces met de 'Ik kies?!'-vragenlijst.

Via communicatiewetenschappen naar TikTok en VRT

In het secundair deed ik Latijn-moderne talen. Dat wilde ik altijd al doen: ik vond Latijn echt een uitdaging. Later wou ik meer dan alleen klassieke vakken volgen. In de opleiding communicatiewetenschappen heb ik dat gevonden. De lat ligt er hoog, je kan er creatief zijn en je ontdekt de wereld van media en marketing. Ideaal voor mij.

Het 1ste jaar was niet altijd gemakkelijk. Voor vakken als economie en statistiek moest ik echt motivatie vinden. Tegelijkertijd voelde ik dat communicatie echt mijn ding is. Dus ging ik er keihard voor. Door mezelf discipline op te leggen, te studeren en door te bijten, heb ik helemaal mijn draai gevonden.

Ik droomde ervan om bij VRT aan de slag te gaan. Dus na mijn studie solliciteerde ik... En het is me gelukt. Bij de klanten- en klachtendienst behandel ik programmagerelateerde klachten en vragen. “Waar komen de witte pensen van Jeroen Meus vandaan?” is een vraag die ik vandaag nog kreeg. Of mensen geven aan dat ze Thuis te dramatisch vinden, of dat ze toch liever niet voorkomen in een programma... Daar ga ik dan mee aan de slag. Daarnaast ondersteun ik evenementen als de Kastaars en werk ik mee aan het TikTok-kanaal van VRT. Het is niet altijd glamoureus, maar wel echt de moeite.

Gaëlle • 25 jaar
Medewerker publieksbeleving

“Ga voor je droom. Werk ervoor, praat met je medestudenten en begin al vroeg met solliciteren. En geniet van het studentenleven.”

Ontdek alle interviews

Columbus: met doordachte keuze naar het hoger onderwijs

"Ga jij verder studeren? En... welke studie ga je dan doen?" Dat zijn wellicht de 2 meestgestelde vragen als je in het (voor-) laatste jaar van het secundair onderwijs zit. Welke keuzes kan je maken? Waar ben je goed in? Welke studiegebieden passen bij jou? Geen eenvoudige vragen. Soms is het moeilijk een zicht te krijgen op alle mogelijkheden. Columbus ondersteunt je daarbij.

Columbus is de online exploratietool die je helpt jouw weg te vinden. Aan de hand van vragenlijsten en zelftests krijg je ruimte en tijd om je horizon te verbreden en stap voor stap te ontdekken wat bij jou past en waar jij je goed bij voelt. Een route waarop je ontdekt waar het bij een toekomstkeuze écht om draait: zoeken wie je bent, wat je drijft, wat je kan en wat je nog wil kunnen. Hoe beter jij jezelf en de wereld verkent, hoe beter je keuzes kan maken die helemaal bij je passen.

Na het invullen van de verschillende onderdelen van de exploratietool krijg je persoonlijke feedback. Columbus houdt je op die manier een spiegel voor waarbij je jouw studievaardigheden, capaciteiten en interesses zélf ontdekt. Daarnaast geeft Columbus ook inzicht in jouw doorstroomkansen in het hoger onderwijs op basis van wetenschappelijk onderzoek bij tienduizenden studenten. De uitgebreide feedback die je op deze manier kan ontvangen, vormt een aanzet om samen met jouw leraren of andere begeleiders verdere stappen te zetten in je studiekeuzeproces.

Volg je een arbeidsmarktgerichte opleiding in het secundair onderwijs en twijfel je nog over je verdere pad? Dan zal Columbus je binnenkort ook beter kunnen begeleiden in je keuze richting hoger onderwijs of arbeidsmarkt.

exploratietoolcolumbus.be

"Columbus zoekt voorbij de grenzen van wat je kent naar wie je bent, wat je kan en wat je drijft."

EEN LEVEN LANG LEREN

Van 15 tot 99 jaar

Welkom in de Leerwinkel

Bij de Leerwinkel vind je gratis info en coaching bij het kiezen van een opleiding, vorming of onderwijs. Zowel voor diplomagerichte opleidingen als voor opleidingen die je versterken op de arbeidsmarkt, iets bijleren of je leven een nieuwe wending geven. Onder het motto 'een leven lang leren' helpen de leerloopbaanbegeleiders van de Leerwinkel jongeren en volwassenen hun weg te vinden. Jij bepaalt de vragen en kiest je leertraject.

De leerloopbaanbegeleiders houden rekening met jouw persoonlijke voorkeuren en noden, denken met je mee en bieden juiste en neutrale informatie over opleidingen.

In de Leerwinkel kan je terecht:

- Met vragen over je (leer)loopbaan: studie- of beroepskeuze
- Voor begeleiding en (her)oriëntatie, individueel of in groep
- Voor doorverwijzing naar de opleidingsinstellingen
- Voor info over gelijkschakeling van je buitenlands diploma

Vind een Leerwinkel in je buurt

onderwijs.vlaanderen.be/leerwinkel

Wat kan het CLB voor je doen?

Zolang je in het secundair onderwijs zit, kan je met heel wat vragen bij het Centrum voor Leerlingenbegeleiding terecht. De CLB-medewerkers staan klaar om je te helpen. De begeleiding is gratis en onafhankelijk van scholen, universiteiten of hogescholen. CLB-medewerkers geven neutrale informatie over je mogelijkheden na het secundair onderwijs.

Vind je geen antwoord op volgende vragen of wil je hulp bij je keuzeproces, dan kan je hiervoor terecht bij een CLB-medewerker.

- Waar kan ik een bepaalde opleiding volgen?
- Past die opleiding of dat beroep bij mij?
- Kan ik die opleiding aan?
- Hoe ga ik aan de slag met de info en antwoorden uit de online vragenlijst?
- Ik twijfel tussen werken en verder studeren.
- ...

Wist je dat?

Bij het CLB werken pedagogen, psychologen, maatschappelijk werkers, artsen en verpleegkundigen. Je kan in vertrouwen met hen praten: zij hebben beroepsgeheim. Misschien verwijzen ze je door naar andere hulpverleners. Dat bespreken ze altijd eerst met jou.

Bel, mail of chat

Vind de contactgegevens van jouw CLB op **onderwijskiezer.be**.

- Blinkers is je eigen online link met het CLB. Je mailt er rechtstreeks een vraag naar je CLB of maakt een afspraak. **blinkers.clbonline.be**.
- Je chat gratis en anoniem met je CLB. Ook ouders zijn welkom bij **CLBch@t.be.**
- Stel je vraag via de vraagmodule op **onderwijskiezer.be**.
- Bezoek de CLB-stand op de SID-in. Je kan er vragen stellen over opleidingen en beroepen. Zeker als je nog twijfels hebt, kan je bij het CLB terecht.

clb.be

ONDERWIJSKIEZER

HELPT JE VERKENNEN EN KNOPEN DOORHAKKEN

Een opleiding of beroep kiezen? Maar weet je niet goed waar te beginnen? Vind info en online vragenlijsten die je kunnen helpen bij je keuze.

onderwijskiezer.be

6 keuze-taken

Maak slimme keuzes door een doordacht keuzeproces te doorlopen:

- **Hoe kies ik?** – Ontdek hoe je het keuzeproces slim aanpakt
- **Wie ben ik?** – Verken je talenten, interesses en motivatie
- **Welke keuzes heb ik?** – Ontdek welke opleidingen en beroepen er zijn
- **Ik verdiep mij** – Zoek gedetailleerde info over studies en jobs
- **Ik beslis!** – Hak de knoop door met handige tools
- **Blij met mijn keuze?** – Check of je nog steeds achter je keuze staat

mijnkeuze.onderwijskiezer.be

Wil je weten hoever je staat met je keuzetaken? Vul de 'Ik kies!'-vragenlijst in. Nog vragen? Je kan ze rechtstreeks mailen naar je CLB of een afspraak maken.

blinkers.clbonline.be

Kom langs op de SID-in

De Studie-informatiedagen zijn er voor jou

Weet je niet wat je wil doen na het secundair? Of ben je op zoek naar meer info om de knoop te kunnen doorhakken? Op de SID-ins vind je alle hogescholen en universiteiten op 1 plaats. Het CLB is aanwezig en geeft je antwoord op al je vragen: neutraal, objectief en onbevooroordeeld.

Wat kan je doen tijdens de SID-in?

Praat met leraren, studenten en studieadviseurs van hogescholen, universiteiten en andere instellingen. Kom meer te weten over leren en werken bij politie, Defensie en brandweer en in de luchtvaart. Ontmoet lectoren en maak de drempel naar de universiteit of hogeschool kleiner. Ontdek wat te doen als je wil gaan werken bij de stand van VDAB. Verzamel info over de opleidingen en jobsectoren die je interesseren. Stel 1001 vragen over je studie- of beroepskeuze aan het CLB. Word wijzer over werken of studeren in het buitenland.

Waar en wanneer?

Schrijf je in op sidin.be. Daar zie je welke scholen, instellingen en sectoren waar en wanneer aanwezig zijn. Je vindt er ook hoe je de beurs kan bezoeken met een functiebeperking.

Bereid je voor…

Om zoveel mogelijk uit je SID-in-bezoek te halen, denk je vooraf best na over welke standen je zeker wil bezoeken. Pik enkele vragen uit de checklist waar je een antwoord op wil krijgen. Neem ook de 'slimme vragen' door. Breng je lijstje met vragen mee en stel ze aan de informanten.

sidin.onderwijskiezer.be/faq/slimme-vragen

CHECKLIST

VRAGEN OVER JE STUDIEKEUZE

Vragen over de toelatingsvoorwaarden

- Wat zijn de toelatingsvoorwaarden (diplomavoorwaarde, taalvoorwaarde...)?
- Zijn er toelatingsproeven of -examens? Wat houden ze in? Wanneer gaan ze door? Hoe kan ik me voorbereiden?
- Moet ik deelnemen aan een starttoets? Wat houdt die in? Waar gaat de toets door en wanneer? Hoe kan ik me voorbereiden?
- Wordt er slechts een beperkt aantal studenten toegelaten voor de opleiding?

Vragen over de opleiding

- Moet ik een bepaalde voorkennis hebben?
- Is de opleiding eerder theoretisch, praktisch of een combinatie?
- Hoelang duurt de opleiding als ik voltijds les volg?
- Ik wil de opleiding liever deeltijds volgen. Welke mogelijkheden heb ik?
- Wat zijn de mogelijke onderwijsvormen (dag-, avond-, afstandsonderwijs of een combinatie)?
- Wordt er een vast lespakket aangeboden?
- Zijn er keuzevakken of aparte afstudeerrichtingen? Zo ja, vanaf wanneer in het traject?
- Welke opleidingsonderdelen (=vakken) krijg ik en wat houden ze in?
- Zijn er stageperiodes? Vanaf wanneer en hoeveel?
- Neemt de opleiding deel aan internationale uitwisselingsprogramma's?

Vragen over de school of campus

- Wat is uniek en aantrekkelijk aan deze onderwijsinstelling?
- Wanneer zijn er info- en opendeurdagen?
- Kan ik ook lessen bijwonen? Zijn er openlesdagen?
- Hoe zit het met de bereikbaarheid van de campus(sen)?
- Welke sociale voorzieningen zijn er?
- Kan ik op kot?
- Welke mogelijkheden zijn er voor studenten met een bijzonder statuut (werkstudenten, topsporters...)?
- Welke mogelijkheden zijn er voor studenten met functiebeperkingen?
- Welke vormen van (studie)begeleiding zijn er mogelijk?
- Hoe werkt het examensysteem?
- Hoe ziet het academiejaar eruit?
- Hoe verlopen de contacten met professoren, docenten en assistenten?
- Hoe hoog zijn de studiekosten?
- Wat is de inschrijvingsperiode en hoe moet ik inschrijven?

Vragen over de toekomst

- Welke vervolgopleidingen zijn er mogelijk na deze studies?
- In welke sectoren en beroepen kan ik later terecht?
- Wat is het perspectief op tewerkstelling?

CHECKLIST

VRAGEN OVER JE BEROEPSKEUZE

Vragen over sectoren

- Wat moet ik kunnen of kennen om aan de slag te gaan in deze sector?
- Kan ik nog verder studeren (en stage lopen) om te specialiseren? Indien ja, welke studies zijn dan aangeraden?
- Welke ontwikkelingsmogelijkheden zijn er in de sector?
- Welke ondersteuning is er als ik een eigen zaak wil opstarten?
- Kan ik ook in het buitenland aan de slag?

Vragen over beroepen

- Welk(e) beroep(en) kan ik in de sector uitoefenen met mijn vaardigheden?
- Zijn er 'knelpuntberoepen' (=tekort aan kandidaten) binnen de sector?
- Zijn er veel openstaande vacatures voor dit beroep? Waar zijn ze te vinden?
- Wat typeert dit beroep?
- Hoe ziet een gemiddelde werkdag eruit? Is er avond- of weekendwerk?
- Wordt er in ploegen gewerkt?
- Hoe vind ik jobs binnen dit beroep?
- Hoe solliciteer ik het best?
- Welke tips heb je voor de sollicitatiebrief en het sollicitatiegesprek?
- Wat is het startloon? Zijn er extra voordelen (premies, maaltijdcheques...)?
- Is er opleiding op de werkvloer mogelijk?
- Welke doorgroeimogelijkheden zijn er?

Tim kiest voor kwaliteit

Zelf kwaliteit maken
Ik wist al vroeg welke richting ik uit wilde. Grafische vormgeving was mijn ding. Tijdens mijn stages merkte ik dat ik het fijn vond om kwalitatieve producten te maken. Ik vind het belangrijk om trots te kunnen zijn op wat ik heb gemaakt. Dat kan in mijn job.

Eeuwige liefde
Nadat ik afgestudeerd was, ging ik aan de slag in het bedrijf waar ik stage had gelopen. Dankzij die stages leerde ik hoe het er op de werkvloer aan toegaat. Helemaal anders dan op de schoolbanken. En toch ook gelijkaardig: we waren een hechte groep op school en ook op mijn werk vond ik een team waarin ik me goed voel. De menselijke, joviale sfeer maakt dat je voelt dat je welkom bent. We krijgen ook kansen om interne opleidingen te volgen en bij te leren. Ik ben er graag.

Het is fijn om de machine onder controle te hebben als drukker. Dat ik de kans kreeg dat op de vloer te leren, maakt het voor mij nog beter. Het vaste loon dat erbij hoort en dat ik er mijn plan kan trekken, houden de liefde groot.

Advies van Tim
Als je net vertrekt uit het secundair onderwijs, denk je misschien dat je voor het grote geld moet kiezen. Maar plezier en voldoening vinden in je werk is veel belangrijker. Weet je hoe je dat kan vinden? Doe je best, wees niet te laks en grijp de kans om bij te leren. Dan kom je er wel.

Tim • 28 jaar
drukker

“We krijgen kansen om interne opleidingen te volgen en bij te leren.”

Ontdek alle interviews

NAAR HET HOGER ONDERWIJS

Vind je weg in de vele mogelijkheden om verder te studeren in het Vlaamse hoger onderwijs. Lees over de mogelijke opleidingen, hoe ze van elkaar verschillen en hoe je eraan begint. Ontdek hoeveel het kost om te studeren en welke hulp je kan krijgen.

24
Graduaats-, bachelor- of masteropleiding?

29
Starttoetsen, toelatingsproeven en toelatingsexamens

30
Leerkrediet, wat is dat?

32
Studievoortgangsbewaking

33
Extra ondersteuning voor wie het nodig heeft

37
Wel studeren, maar niet voltijds

39
Lerarenopleiding

40
Studiekosten en -toelagen

42
Wat kan je waar studeren?

Graduaats-, bachelor- of masteropleiding?

In het hoger onderwijs zijn er verschillende opleidingsniveaus: graduaat, bachelor en master. Ontdek welk soort opleiding je waar volgt, hoelang de opleiding duurt, hoeveel studiepunten ze omvat en wat je erna kan doen.

Graduaat

Deze opleiding is kort, krachtig en praktijkgericht. Ze bereidt je voor op een concreet beroep zoals programmeur, HR-deskundige, retailmanager of vele andere. Minstens 1/3 van de opleiding bestaat uit praktijk: je leert al doende op de werkvloer.

Toelatingsvoorwaarden
Je kan inschrijven als je hebt voldaan aan de leerplicht én je minstens beschikt over 1 van deze studiebewijzen:

- Een diploma secundair onderwijs, onderwijskwalificatie niveau 3 of 4, uitgereikt door een school voor secundair onderwijs of door de Examencommissie vanaf het schooljaar 2024-2025
- Een diploma secundair onderwijs, uitgereikt door een school voor secundair onderwijs of door de Examencommissie tot en met het schooljaar 2024-2025 of uitgereikt door een centrum voor volwassenenonderwijs tot en met het schooljaar 2026-2027
- Een studiegetuigschrift van het 2de leerjaar van de 3de graad van het secundair onderwijs, dat minstens 3 jaar voor de inschrijving in de graduaatsopleiding behaald is
- Een certificaat van een opleiding van het secundair volwassenenonderwijs (of secundair onderwijs voor sociale promotie) van minimaal 900 lestijden
- Een buitenlands studiebewijs dat als gelijkwaardig erkend is aan 1 van deze voorgaande diploma's

Daarnaast kan een hogeschool ook een bewijs vragen dat een student voldoende kennis heeft van het Nederlands om te starten met een graduaatsopleiding.

WAAR VOLG JE EEN GRADUAATSOPLEIDING?
Hogeschool
School of Arts
Uitzondering is de graduaatsopleiding Basisverpleegkunde die je volgt aan een school voor secundair onderwijs

STUDIEPUNTEN?
90 of 120. Uitzondering is de graduaatsopleiding Basisverpleegkunde (180 studiepunten)

HOELANG STUDEREN?
1,5 of 2 jaar als je voltijds studeert. Uitzondering is de graduaatsopleiding Basisverpleegkunde, die 3 jaar duurt

WAT NA JE GRADUAATSOPLEIDING?
- Je gaat werken.
- Je volgt een bacheloropleiding.

Een aansluitende professionele bachelor-opleiding volgen? Dat kan via een verkort traject. Vraag ernaar in je hogeschool.

Wat als je niet voldoet aan de diplomavoorwaarde voor een graduaats- of bacheloropleiding?

De hogeschool of universiteit kan afwijken van de algemene toelatingsvoorwaarden om humanitaire, medische, psychische of sociale redenen of na een toets die je algemene niveau test.

Wil je om die redenen ingeschreven worden? Neem contact op met de hogeschool of universiteit waar je wil studeren.

vlaanderen.be/toelatingsvoorwaarden-hoger-onderwijs

Voor de toelatingsproef voor een graduaatsopleiding:
toelatingsonderzoek.be

Professionele bachelor

Een professionele bacheloropleiding bereidt je voor op een job. Je leert via theorie en praktijk. Je maakt kennis met een ruim werkveld. Je leert meer dan 1 beroep. Zo kan je later kiezen tussen verschillende beroepen.

Toelatingsvoorwaarden
Als je minstens een diploma secundair onderwijs (onderwijskwalificatie niveau 4) hebt behaald, kan je je inschrijven voor een bacheloropleiding. Ook buitenlandse studiebewijzen die als gelijkwaardig aan deze diploma's erkend zijn, gelden voor een inschrijving in een bacheloropleiding. Een getuigschrift bso of een diploma secundair onderwijs onderwijskwalificatie niveau 3, is onvoldoende.

Daarnaast kan een hogeschool ook een bewijs vragen dat een student voldoende kennis heeft van het Nederlands om te starten in een bacheloropleiding. Voor een aantal bacheloropleidingen zijn er hiernaast bijkomende voorwaarden. Die kan je nalezen op p. 29.

WAAR VOLG JE HET?
Hogeschool
School of Arts

STUDIEPUNTEN?
180
Bachelor Verpleegkunde: 240

HOELANG STUDEREN?
3 jaar als je voltijds studeert
Bachelor Verpleegkunde: 4 jaar

WAT NA JE PROFESSIONELE BACHELOROPLEIDING?
- Je gaat werken.
- Je studeert verder aan een hogeschool en volgt een bachelor-na-bachelor (banaba) van ten minste 60 studiepunten. Je behaalt zo een extra bachelordiploma.
- Je volgt een postgraduaat van 20 studiepunten of meer. Je behaalt een postgraduaatgetuigschrift.
- Je studeert verder aan een universiteit en volgt een schakelprogramma. Daarna kan je inschrijven voor een masteropleiding.

Academische bachelor en master

Wil je liever een brede theoretische of artistieke vorming? Wetenschappelijk onderzoek en theoretische kennis, daar draait het om bij een academische bachelor- en masteropleiding. Heb je je academische bacheloropleiding voltooid? Dan heb je een academisch bachelordiploma behaald. De academische bacheloropleiding bereidt je voor op een masteropleiding. In die masteropleiding verwerf je gevorderde wetenschappelijke of artistieke kennis en competenties. Je rondt je masteropleiding af met een masterproef.

Toelatingsvoorwaarden
De voorwaarden om te starten aan een academische bachelor zijn dezelfde als die voor een professionele bachelor (zie p. 25).

Heb je al een academisch bachelordiploma? Dan kan je je inschrijven voor een masteropleiding. Heb je een professioneel bachelordiploma? Dan kan de hogeschool of universiteit je toelaten tot een masteropleiding als je met succes een schakelprogramma of verkorte bacheloropleiding voltooit.

Een instelling kan de toelating tot een masteropleiding beperken tot afgestudeerden van een welbepaalde bacheloropleiding. Als je geen diploma van die bacheloropleiding hebt, kan de instelling je toelaten als je met succes een voorbereidingsprogramma voltooit.

WAAR VOLG JE HET?

Universiteit
School of Arts
Hogere Zeevaartschool

HOEVEEL STUDIEPUNTEN?

Academische bachelor: 180
Master: minimum 60

WAT NA JE ACADEMISCHE BACHELOROPLEIDING?

- Je studeert verder aan een universiteit.
  Je volgt een masteropleiding, een (verkorte) bacheloropleiding of een schakelprogramma.

WAT NA JE MASTEROPLEIDING?

- Je gaat werken.
- Je studeert verder aan de universiteit.
  - Je volgt een postgraduaat van 20 studiepunten of meer. Je behaalt zo een postgraduaatgetuigschrift.
  - Je volgt een master-na-master (manama) van minstens 60 studiepunten.
  - Je behaalt een extra masterdiploma.
  - Je gaat voor een doctoraat.

Mijn gevoel bracht me bij jazz

Ik heb het anders geprobeerd: na het secundair heb ik een jaar economie gestudeerd. Maar als ik vrienden met muziek bezig zag, schreeuwde mijn hele lijf dat ik dat ook wilde. Ik deed nog zoveel mogelijk examens mee om niet in de problemen te komen met mijn studiepunten, maar volgde het jaar daarna resoluut mijn hart. Ik ging voluit voor de muziek.

Kiezen voor muziek betekent veel 'nee' horen. Deuren die dichtvallen. Toelatingsexamens doen. Bijleren en jezelf blijven bewijzen. Maar het betekent ook: je mág blijven bijleren. Genieten op het podium, je eigen creaties bedenken. Je raakt mensen met wat jij graag doet. En je kan zaadjes planten en de liefde voor muziek verder laten groeien.

Na dat jaar economie besloot ik me in te schrijven voor de toelatingsproeven aan het conservatorium. Ik werd niet onmiddellijk toegelaten. Maar opgeven? Dat wilde ik niet. Ik volgde mijn gevoel en startte met een opleiding muziekpedagogie. Ondertussen bleef ik oefenen en groeide ik als muzikant. Toen ik mijn bachelordiploma muziekpedagogie behaald had, probeerde ik het opnieuw. En dit keer lukte het wél. Ik werd toegelaten en stapte de wereld van de jazz in.

Stap voor stap vond ik mijn plek. Nu sta ik op het podium met mijn jazzduo en geef ik muziekles in het deeltijds kunstonderwijs. Ik deel mijn passie en help anderen hun muzikale pad te vinden. En dat is zalig.

"Als iets je energie geeft, is het het waard om ervoor te gaan."

Nele • 27 jaar
Muzikant en leraar

Ontdek alle interviews

Starttoetsen, toelatingsproeven en toelatingsexamens

Starttoetsen

Voor een aantal academische bachelor-opleidingen bestaan er starttoetsen. Die geven je een goed beeld van je wiskundige en wetenschappelijke vaardigheden en kennis. Zo weet je waar je staat in verhouding tot het verwachte instapniveau van de bacheloropleiding. Voor bepaalde bacheloropleidingen mag je pas inschrijven als je een starttoets hebt afgelegd.

Naast de starttoetsen bieden de universiteiten voor sommige bacheloropleidingen ook ijkingstoetsen aan waaraan je op vrijwillige basis kan deelnemen. Deelnemen is dus niet verplicht, maar wel nuttig om een goed beeld te krijgen van je eigen startcompetenties.

Vind meer info over de start- en ijkingstoetsen op:

starttoets-ijkingstoets.be

Deelnemen aan een starttoets
De starttoetsen worden onder gecontroleerde omstandigheden afgenomen op vastgelegde data en op verschillende locaties. Om te mogen deelnemen, moet je je tijdig registreren. Ontdek op de website wat de toetsen inhouden, wanneer je moet inschrijven en wanneer en waar je de toetsen aflegt.

Na de starttoets
Na het afleggen van de starttoets ontvang je feedback. Je krijgt zo zicht op je sterktes, zwaktes en eventuele werkpunten. Een goed resultaat kan je sterken in je studiekeuze. Behaal je de cesuur (het vooraf bepaalde minimumresultaat) op een starttoets niet? Dan kan je je nog altijd inschrijven, maar moet je verplicht een remediëringstraject volgen. Deze remediëring volg je voor of tijdens het 1ste academiejaar van de opleiding. Na het afleggen van de starttoets ontvang je het bewijs van deelname dat je nodig hebt om je in te schrijven voor de opleiding. Dit bewijs blijft 5 academiejaren geldig.

Artistieke toelatingsproef

Voor de opleidingen in de studiegebieden Audiovisuele en beeldende kunsten en Muziek en podiumkunsten kan je niet rechtstreeks inschrijven. Je moet voldoen aan de algemene toelatingsvoorwaarden en ook slagen voor een artistieke toelatingsproef, georganiseerd door de hogeschool. Alle details over deze proef vind je op de websites van de hogescholen.

Toelatingsexamen arts, tandarts en dierenarts

Wil je geneeskunde, tandheelkunde of diergeneeskunde studeren? Dan moet je eerst het verplichte toelatingsexamen voor arts, tandarts of dierenarts afleggen dat de Vlaamse overheid elk jaar organiseert. Als je slaagt én gunstig gerangschikt bent, mag je met de opleiding starten.

Het examen toetst je kennis en inzicht in wiskunde, fysica, chemie en biologie en peilt daarnaast ook naar de vaardigheden die van belang zijn om de opleiding met succes af te ronden.

Overweeg je om deel te nemen aan het toelatingsexamen? Begin je op tijd voor te bereiden én schrijf je tijdig in. Vanaf maart 2027 vind je op de website alle info over de inhoud en leerstof van het examen 2027, net als examenvragen van de voorbije jaren, studeertips, de termijn en voorwaarden om in te schrijven.

toelatingsexamens

Leerkrediet, wat is dat?

In het hoger onderwijs zijn er verschillende systemen die je willen motiveren om zo snel mogelijk op de juiste plek terecht te komen en je diploma te behalen. 1 van die systemen is het leerkrediet.

Wat is het?
Leerkrediet is het totale pakket van studiepunten dat je tijdens je studieloopbaan kan inzetten voor een inschrijving in een bachelor- of masteropleiding.

Als je start in het Vlaamse hoger onderwijs, krijg je - eenmalig - een leerkrediet van 140 studiepunten. Er verdwijnen punten wanneer je je inschrijft voor een opleiding of opleidingsonderdeel, namelijk het aantal punten van de opleidingsonderdelen waarvoor je je inschrijft. Ben je geslaagd? Dan win je dit aantal punten terug. Ben je niet geslaagd? Dan verlies je de punten. Je leerkrediet weerspiegelt dus je studiesucces. Blijven studeren zonder resultaat te boeken, kan niet. Zo leer je verantwoord omgaan met je studiekeuze en -succes.

Hoe werkt het?
Je schrijft je in voor een voltijds jaar studeren. Je 1ste jaar telt 60 studiepunten. Die studiepunten worden afgetrokken van je leerkrediet van 140 studiepunten.
140-60 = 80

Je bent geslaagd: je krijgt 60 studiepunten terug. Het maakt geen verschil of je in de 1ste of 2de zittijd slaagt. De 1ste 60 studiepunten die je verwerft als je ingeschreven bent met een diplomacontract, krijg je eenmalig dubbel terug. Het maakt niet uit of je die 60 studiepunten verwerft tijdens de 1ste fase van de opleiding of tijdens meerdere academiejaren.
80 + (60x2) = 200

Slaag je niet voor 1 of meerdere opleidingsonderdelen? Dan verlies je de ingezette punten voor die opleidingsonderdelen.

Nakijken hoeveel leerkrediet je nog hebt?
Hou je leerkrediet tijdens je studie goed in het oog. Je kan de stand raadplegen via **burgerprofiel.be** of via je onderwijsinstelling.

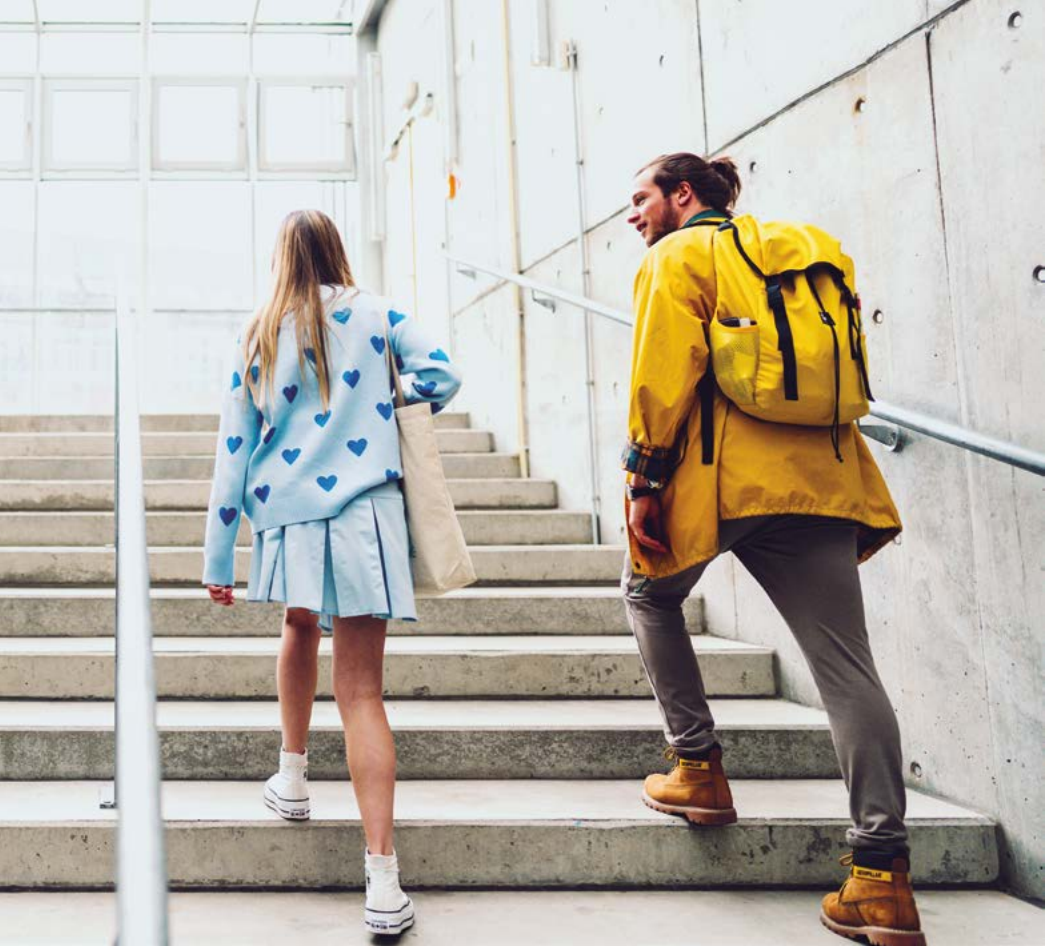

140
start

-60
bij inschrijving = 80

+120
geslaagd = 200

Leerkrediet laag of op nul
Loopt je studie niet vlot en verlies je veel leerkrediet? Je hogeschool of universiteit kan je hierin adviseren en begeleiden. Komt je leerkrediet op of onder 0, dan kan een hogeronderwijsinstelling je inschrijving weigeren of het studiegeld verhogen. Is je leerkrediet ontoereikend voor de opleidingsonderdelen waarvoor je nog wil inschrijven, dan kan een hogeronderwijsinstelling bijkomend studiegeld vragen.

Voor deze opleidingen heb je geen leerkrediet nodig:

- Schakel- of voorbereidingsprogramma
- Graduaatsopleidingen (ook Basisverpleegkunde)
- Postgraduaatsopleiding
- Bachelor-na-bacheloropleiding
- Master-na-masteropleiding
- Educatieve bacheloropleiding als je al een bachelordiploma hebt
- Educatieve masteropleiding als je al een masterdiploma hebt

“

Loopt je studie niet vlot en verlies je veel leerkrediet? Je hogeschool of universiteit kan je hierin adviseren en begeleiden.”

Ook wanneer je je inschrijft met een examencontract, heb je geen leerkrediet nodig. Dan volg je geen les of practica. Je studeert op eigen houtje en legt examens af. Meer info op p. 39.

onderwijs.vlaanderen.be/leerkrediet
burgerprofiel.be

Studievoort-gangsbewaking

Een goede studiekeuze maken en voluit gaan voor een richting die je ligt, is belangrijk. Als je je studie in handen neemt, is het fijn om daarvoor beloond te worden. Als het goed gaat, loopt je studievoortgang vlot en ga je na een academiejaar over naar het volgende jaar.

Loopt je studietraject moeilijk en lukt het niet om voor bepaalde opleidingsonderdelen te slagen? Dan kan je te maken krijgen met studievoortgangsbewaking. Je hogeschool of universiteit kan dan bepaalde maatregelen opleggen. Merk je dat het moeilijk gaat? Ga langs bij een studietrajectbegeleider. Die kan je helpen met je studievoortgang.

Schrijf je je voor het eerst in voor een bepaalde bacheloropleiding? Dan moet je binnen 2 academiejaren slagen voor alle opleidingsonderdelen van die 1ste inschrijving. Lukt dat niet, dan kan je niet meer inschrijven voor diezelfde bacheloropleiding. Ook niet als je van hogeschool of universiteit verandert. Deze maatregel geldt niet voor studenten die veranderen van afstudeerrichting of van onderwijsvak in een educatieve bacheloropleiding voor secundair onderwijs.

Hogescholen en universiteiten kunnen ook andere maatregelen van studievoortgangsbewaking opleggen.

Zo kan een instelling:
- Jouw inschrijving voor een opleiding weigeren na het 1ste jaar. Je instelling kan dat doen als blijkt dat een volgende inschrijving in de opleiding geen positief resultaat zal opleveren.
- Een bindende voorwaarde opleggen als je geen 60% studierendement behaalt
- Een bindende voorwaarde opleggen of je inschrijving weigeren als je na 2 inschrijvingen voor een opleidingsonderdeel (dus: na 4 examenkansen) niet geslaagd bent voor dat opleidingsonderdeel
- Rekening houden met het niet volgen van verplichte remediëring na een starttoets bij een deliberatie
- ...

Je vindt de maatregelen van studievoortgangsbewaking in het onderwijs- en examenreglement van jouw instelling.

Inclusief hoger onderwijs

Studeren is niet altijd makkelijk. Lesopnames, een toegankelijke digitale leeromgeving waar je cursussen en slides online kan vinden of studentenvoorzieningen nemen hindernissen weg – voor alle studenten.

Extra ondersteuning nodig?

Wil je graag verder studeren en heb je ondersteuningsnoden? Door bijvoorbeeld dyslexie of omdat je het tijdelijk moeilijk hebt? Met redelijke aanpassingen en ondersteunende technologieën kan je je diploma behalen. Die redelijke aanpassingen maken deel uit van een ruimer inclusiebeleid. Daarom integreren heel wat hogeronderwijsinstellingen inclusieve maatregelen in hun werking.

Hulpmiddelen zoals voorleessoftware of extra tijd bij examens kunnen een verschil maken. Heb je dyscalculie, ADHD, een autismespectrumprofiel, een chronische aandoening, een auditieve, visuele of motorische beperking...? Of ondervind je om andere redenen moeilijkheden, zoals psychische kwetsbaarheid, mantelzorg...? Bespreek met de dienst studie- en studentenbegeleiding welke redelijke aanpassingen mogelijk zijn binnen jouw opleiding.

*Goede raad van **Debbie***
"Kies een opleiding die bij jouw talenten past. En informeer je goed over de ondersteuning die mogelijk is", zegt Debbie Van Luchem, medewerker van het SIHO (Steunpunt Inclusief Hoger Onderwijs). Hogescholen en universiteiten denken mee met studenten, zoeken oplossingen en bieden redelijke aanpassingen en inclusieve maatregelen aan.

Door al vroeg in gesprek te gaan met de dienst studie- en studentenbegeleiding, krijg je een duidelijk beeld van wat jouw opleiding inhoudt en welke ondersteuning mogelijk is. Zo kan je met vertrouwen starten en haal je het beste uit jezelf én uit je studieomgeving.

Brede ondersteuning voor alle studenten

Veel onderwijsinstellingen zetten sterk in op inclusie. Ze proberen hun onderwijs en evaluaties zo te organiseren dat zoveel mogelijk studenten zonder drempels kunnen deelnemen. Sommige hogeronderwijsinstellingen bieden veelvoorkomende redelijke maatregelen zelfs standaard aan.

Ze voorzien bijvoorbeeld extra tijd voor een examen aan alle studenten, zonder dat je een attest moet voorleggen. Dat kan handig zijn wanneer het Nederlands niet je thuistaal is of wanneer je het tijdelijk moeilijk hebt. Ook kan je vaak lesopnames online bekijken. Zo volg je lessen op je eigen tempo of van thuis uit als je verplaatsen moeilijk is.

Tip 1 Praat erover

Ga praten met de onderwijsinstelling waar je wil studeren. Vraag welke studentenvoorzieningen er zijn. Vertel ook wat jij nodig hebt. Bereid je gesprek voor met het self-assessment van SIHO.

Tip 2 Is de volledige opleiding haalbaar?

Kijk verder dan de vakken en leerdoelen van het 1ste jaar. Het zou jammer zijn in het 2de of 3de jaar vast te lopen. Je vindt de leerdoelen terug in de ECTS-fiche van elk vak.

Tip 3 Inzicht in je beperking: bekijk de fiche op siho.be

Vind op de juiste fiche aandachtspunten, tips en links om je voor te bereiden op het hoger onderwijs.

Wist je dat?
Wil je graag een buitenlandse studie-ervaring opdoen? Ook met een ondersteuningsnood kan dat. Het Europese project Inclusive Mobility helpt om drempels weg te nemen.

inclusivemobility.eu

Op MoodSpace, het platform voor mentaal welzijn bij studenten, vind je info, tips en zelfhulp om emotionele problemen aan te pakken en (veer)krachtig te studeren.

moodspace.be

Alle info over inclusief onderwijs, de fiches, het self-assessment en aanspreekpunten vind je op:

siho.be

Femke volgt haar gevoel

Niet te saai, graag
Het aso was me te theoretisch. Vanaf het 2de jaar in het secundair volgde ik daarom Sociaal-Technische Wetenschappen. Die richting was me op het lijf geschreven. Ik kreeg er theorie, maar ook veel praktijkgerichte vakken. Je wordt er voorbereid op werken in de sociale sector en dat wilde ik altijd al. In de 3de graad, na stages in de gehandicaptenzorg in de richting Jeugd- en Gehandicaptenzorg, koos ik voor de specifieke opleiding Opvoeding-begeleiding. Helemaal mijn ding. En toch kriebelde het nog… ik wilde nog verder studeren. De bacheloropleiding Orthopedagogie met daarna de verkorte leerroute Maatschappelijk Werk sloten helemaal aan bij wat ik al kende. En nog belangrijker: het bleef vernieuwend en interessant.

Energie
Na mijn studies ging ik onmiddellijk aan de slag bij het OCMW als maatschappelijk werker. Dit is nog altijd wat ik wil. Het is een afwisselende job dankzij de verschillende disciplines waar we ons in specialiseren: woonbegeleiding en schuldbemiddeling. Dat betekent: oplossingen zoeken voor heel brede hulpvragen, mensen helpen en uitgedaagd worden. En dat in een werkrooster dat ik goed kan combineren met mijn gezinsleven.

Maar bovenal: mijn job geeft me voldoening en energie. Ik kan stabiliteit creëren en organiseren, individuele gesprekken voeren, multidisciplinair overleggen… en dat in een sterk team. De administratieve last en deadlinestress neem ik er daarom graag bij. Mensen helpen en hen daardoor kracht en energie geven, daar doe ik het voor.

Advies van Femke
Studeer voor wat je wil doen en werk ervoor, maar laat je niet vastzetten. Niets hoeft het einddoel te zijn. Proef van verschillende ervaringen in het bredere werkveld, dan weet je wat er echt bij je past. En weet: je kan levenslang leren. Op de werkvloer en daarbuiten.

Laat je niet tegenhouden door je aso-, tso- of andere achtergrond. Motivatie is de sleutel tot de toekomst die jij wil.

Femke • 26 jaar
maatschappelijk werker

“

Laat je niet tegenhouden door je aso-, tso- of andere achtergrond.”

Ontdek alle interviews

Mijn doctoraat is een avontuur in de wetenschap

In het secundair koos ik voor Latijn en wiskunde. Een goeie keuze voor mij: ik kreeg een brede basiskennis mee. Tijdens mijn studies sociologie ontdekte ik mijn passie voor onderzoek. Klinkt misschien saai, maar dat is het echt niet. Nu werk ik als doctoraatsonderzoeker bij ILVO, het Vlaams Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek, en kan ik me helemaal in mijn job uitleven.

Het secundair heeft me verrassend goed voorbereid op de studies sociologie aan de universiteit. Toch was de overgang van de school naar de unief wel even wennen. De vrijheid die je plots krijgt, is heerlijk. Maar zelf je weekplanning maken én genoeg motivatie vinden? Het was een uitdaging en ook een kans om snel te groeien.

Na mijn studies startte ik als junior onderzoeker bij ILVO. Samen met wetenschappers, beleidsmakers en landbouwers probeer ik duurzame oplossingen te vinden voor hedendaagse problemen. Daar gaat mijn doctoraat ook over.

Eerst twijfelde ik: zou een doctoraat wel iets voor mij zijn? Ik dacht altijd dat doctoreren eenzaam zou zijn. Maar het warme team en de fijne sfeer in mijn job overtuigden me al snel. Aan de slag gaan als doctoraatsonderzoeker was een goeie beslissing. Nu werk ik elke dag samen met inspirerende mensen en leer ik constant bij. Ik zit hier echt op mijn plek.

Sil • 24 jaar
Onderzoeker

“

Probeer dingen uit, stel vragen en wees niet bang om fouten te maken. Daar leer je van.”

Ontdek alle interviews

Wel studeren, maar niet voltijds

Wil of kan je geen voltijds dagonderwijs volgen?

Ook dan zijn er verschillende mogelijkheden om een diploma hoger onderwijs te behalen.

Je kan kiezen voor een flexibel traject of studeren aan de Open Universiteit.

Flexibel studeren
Een modeltraject in het hoger onderwijs bestaat uit ongeveer 60 studiepunten. Start je voor de 1ste keer met een bepaalde bacheloropleiding, dan moet je inschrijven voor dit modeltraject. Vaak kan je kiezen voor begeleide zelfstudie, afstandsonderwijs, e-learning of een combinatie hiervan. Voor bepaalde groepen (werkstudenten, topsporters...) kan een hogeschool of universiteit een modeltraject met een andere omvang aanbieden. Is jouw situatie nog anders? Heb je bijvoorbeeld een functiebeperking of langdurige ziekte? In samenspraak met de onderwijsinstelling kan je een geïndividualiseerd traject volgen. Je bepaalt dan samen met je hogeschool of universiteit voor hoeveel studiepunten je inschrijft.

Werkstudenten: werken + studeren
Werken combineren met studeren kan voor bepaalde opleidingen met een werktraject. Sommige opleidingen kan je in avond- of weekendonderwijs of deels op afstand volgen, soms worden de lessen gegroepeerd op een dag in de week. Werkstudenten kunnen ook aanspraak maken op faciliteiten om zo hun werk beter te combineren met hun studies. Onderzoek aan welke voorwaarden je moet voldoen en welke faciliteiten je kan krijgen bij je hogeschool of universiteit.

Examencontract
Je kan ook een examencontract afsluiten. Dan volg je geen lessen of practica, je studeert op eigen houtje en legt examens af. Voor de opleidingsonderdelen waarvoor je slaagt, krijg je een creditbewijs. Zo kan je voor bepaalde opleidingen ook je diploma behalen. Informeer je bij je hogeschool of universiteit.

Creditcontract
Wil je enkel bepaalde onderdelen van een opleiding volgen? Dan kan je een creditcontract afsluiten. Je volgt les, krijgt begeleiding en legt examens af voor deze specifieke vakken. Voor de opleidingsonderdelen waarvoor je slaagt, krijg je een creditbewijs.

Combineren
Wil je het liefst studeren met een examencontract, maar moet je toch verplicht enkele vakken volgen of stage doen voor jouw opleiding? Sluit dan voor dat opleidingsonderdeel een creditcontract af. Informeer bij je hogeschool of universiteit of dit kan.

Open Universiteit
Bij de Open Universiteit (Nederland) kan je online bachelor- en masteropleidingen volgen. Het gaat om zelfstudie op afstand, met begeleiding van een studiecentrum van een Vlaamse universiteit.

Let op: hier behaal je een Nederlands diploma. Als je in Vlaanderen solliciteert, kan een werkgever vragen om dat diploma gelijkwaardig te laten verklaren met een Vlaams diploma. Dat is mogelijk bij NARIC Vlaanderen.

ou.be

naric.be

Leraar worden? Da's kiezen voor het mooiste beroep ter wereld

Wil jij mee bouwen aan de toekomst van morgen? Of je nu toekomstige ingenieurs, zorghelden, IT-wizards of vakmensen met gouden handen opleidt: als leraar maak jij het verschil. Jij inspireert, motiveert en begeleidt de professionals van morgen: van robotica-expert tot duurzame schrijnwerker. In de lerarenopleiding leer je hoe je talenten ontdekt, motiveert en laat groeien. Samengevat: wil jij het verschil maken? Dan is leraar worden iets voor jou.

Wat zijn de opties?

Leraar worden kan je op verschillende manieren en locaties. Het hangt ervan af wat je droom is.

- Je kan kiezen voor een **educatieve bachelor**. Daarmee kan je aan de slag als leraar kleuter- , lager of secundair onderwijs.
- Als je kiest voor een **educatieve master**, kan je in het secundair onderwijs bijvoorbeeld vakken als wiskunde of geschiedenis geven.
- Er zijn ook verkorte trajecten voor wie een carrièreswitch maakt of al een eerder diploma op zak heeft.

Bij al deze opleidingen leer je hoe je lesgeeft en vooral hoe jij het verschil maakt. Je krijgt vakinhoudelijke, didactische en pedagogische vakken en je doet stage. Zo proef je meteen hoe het is om echt voor de klas te staan.

Educatieve bacheloropleidingen: taalvaardigheidstoets of kennistoets minimumdoelen

Volg je een educatieve bachelor kleuter-, lager of secundair onderwijs? Dan leg je tijdens je 1ste jaar een verplichte taalvaardigheidstoets Nederlands af. Studenten in de educatieve bacheloropleiding lager onderwijs maken daarnaast ook een kennistoets minimumdoelen Frans en wiskunde. Je hogeschool informeert je hier verder over.

Waar kan je de opleiding volgen?

Het aanbod is breed. Alle Vlaamse hogescholen of universiteiten hebben een lerarenopleiding in hun aanbod.

Check de volledige lijst op: **onderwijskiezer.be** of op p. 42.

Eens je je diploma op zak hebt...

... wachten er duizenden vacatures over heel Vlaanderen. Werkzekerheid gegarandeerd dus. Als afgestudeerde leraar kan je aan de slag in:

- Het kleuteronderwijs
- Het lager onderwijs
- Het secundair onderwijs
- Het buitengewoon onderwijs
- Het volwassenenonderwijs
- Het deeltijds kunstonderwijs

Alle vacatures vind je op **vdab.be**.

Hoeveel verdient een leraar?

Je loon hangt af van een aantal factoren: je diploma, je ervaring en het onderwijsniveau waar je lesgeeft. Wat dat voor jou concreet betekent, kan je checken op de salarissimulator op **onderwijs.vlaanderen.be/salarissimulator**

Nog een laatste duwtje nodig?

Twijfelen mag. Panikeren hoeft niet. Misschien zit het antwoord gewoon in je contactenlijst.

Denk eens terug aan die leraar die indruk maakte. Stuur een berichtje, bel even of stuur een mail. Vraag: "Waarom ben jij leraar geworden? En wat zou jij doen als je nu in mijn schoenen stond?" Grote kans dat je iets bijleert van het antwoord.

Geen leraar in de buurt? Ook hier vind je raad: **onderwijs.vlaanderen.be/leraar-worden**

Welke studiekosten en studietoelagen zijn er?

Studiegeld

Als je je inschrijft aan een hogeschool of universiteit, dan betaal je studiegeld (inschrijvingsgeld) voor de lessen, de onderwijsactiviteiten en examens.
Het bedrag hangt af van:

- De onderwijsinstelling en de richting die je kiest
- Het aantal studiepunten dat je opneemt
- Je mogelijke recht op een studietoelage
- Of je je inschrijft voor een diploma-, credit- of examencontract (zie p. 37).

Andere studiekosten

Naast het studiegeld heb je nog andere studiekosten. Denk maar aan de aankoop van boeken, cursussen en ander studiemateriaal, een abonnement op het openbaar vervoer, huisvesting… Wil je een vollediger beeld krijgen van je studiekosten? Dan kan je contact opnemen met de studentenvoorziening of sociale dienst van je hogeschool of universiteit.

Studietoelage

Kan je als student financiële steun gebruiken? Een studietoelage kan voor jou het verschil maken. Als je in aanmerking komt, ontvang je de studietoelage op je rekening. Daarnaast betaal je als beursstudent automatisch minder studiegeld.

Ga je op kot? Dan krijg je een hogere toelage.

1. Check de voorwaarden op de website. Denk je dat je in aanmerking komt? Dien dan een aanvraag in. Het gezinsinkomen en je gezinssituatie zijn 2 bepalende factoren.
2. Vraag je toelage eenvoudig aan door een profiel aan te maken via het digitaal loket op **vlaanderen.be/studietoelage**. Duid in je profiel aan dat de dienst Studietoelagen elk jaar automatisch mag onderzoeken of je recht hebt op een toelage. Zo vergeet je je studietoelage zeker niet aan te vragen.

In sommige gevallen voldoe je niet aan de voorwaarden voor een studietoelage, maar heb je wel recht op een vermindering van je studiegeld. Vind meer info **vlaanderen.be/studietoelage**.

Studiefinanciering of studielening

Naast de studietoelagen van de Vlaamse overheid kan je voor studiefinanciering of een studielening ook terecht bij de studentenvoorziening of sociale dienst van je universiteit of hogeschool. Of voor een overbruggingslening, als je door omstandigheden tijdelijk extra kosten hebt. Die voorziening of dienst kan ook een renteloos voorschot op je studietoelage toestaan. Informeer je.

vlaanderen.be/studietoelage
centenvoorstudenten.be
vlaanderen.be/studiekosten-hoger-onderwijs

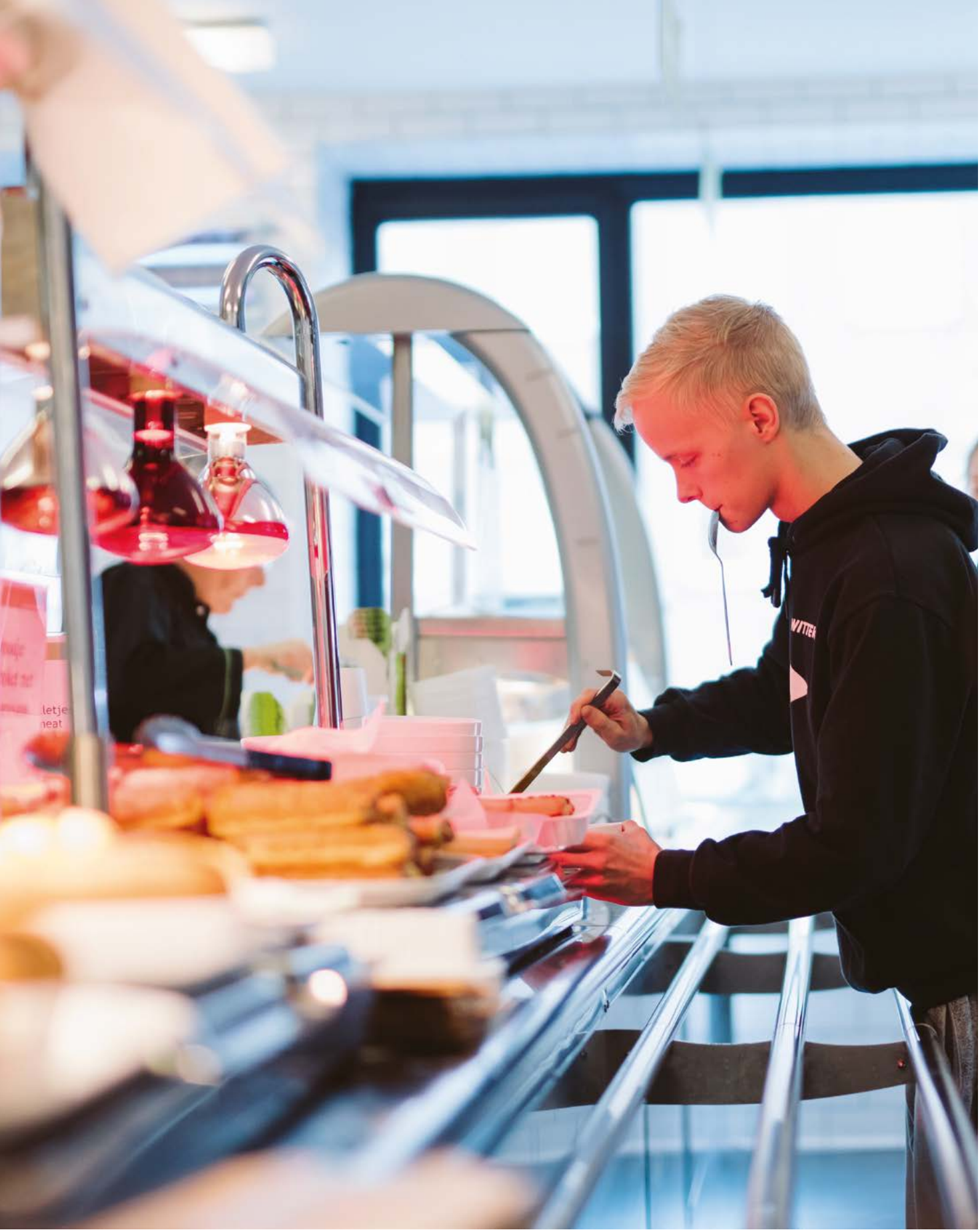

Wat kan je waar studeren?

Een volledig overzicht van alle studiegebieden en -richtingen in het hoger onderwijs? En wat je waar kan studeren? Scan de QR-code.

Wie vind je waar?

AP HOGESCHOOL
Antwerpen
ap.be

ARTEVELDEHOGESCHOOL
Gent
arteveldehogeschool.be

ERASMUSHOGESCHOOL BRUSSEL
Brussel • Leuven
ehb.be

HOGENT
Aalst • Bottelare • Gent • Melle
hogent.be

HOGERE ZEEVAARTSCHOOL
(Antwerp Maritime Academy)
Antwerpen
amacademy.be

HOGESCHOOL ODISEE
Aalst • Brussel • Dilbeek • Gent • Schaarbeek • Sint-Niklaas
odisee.be

HOGESCHOOL PXL
Diepenbeek • Hasselt
pxl.be

HOGESCHOOL UCLL
Diepenbeek • Diest • Genk • Hasselt • Heverlee • Leuven
ucll.be

HOGESCHOOL VIVES
Brugge • Kortrijk • Oostende • Roeselare • Torhout
vives.be

HOWEST
Brugge • Kortrijk • Oudenaarde
howest.be

KAREL DE GROTE HOGESCHOOL
Antwerpen
kdg.be

LUCA SCHOOL OF ARTS
Brussel • Gent • Leuven • Genk
luca-arts.be

THOMAS MORE
Antwerpen • Geel • Lier • Mechelen
Sint-Katelijne-Waver • Turnhout • Vorselaar
thomasmore.be

KU LEUVEN
Antwerpen • Brugge • Brussel • Diepenbeek • Geel
Gent • Kortrijk • Leuven • Sint-Katelijne-Waver
kuleuven.be

UNIVERSITEIT ANTWERPEN
Antwerpen
uantwerpen.be

UNIVERSITEIT GENT
Kortrijk • Gent
ugent.be

UNIVERSITEIT HASSELT
Diepenbeek • Hasselt
uhasselt.be

VRIJE UNIVERSITEIT BRUSSEL
Brussel
vub.be

Ontdek alle opleidingen in het hoger onderwijs

Wil je de mogelijkheden overlopen? Of heb je besloten wat je wil studeren en wil je weten waar je deze studies kan volgen?

Op de website van de hogeschool of universiteit van je keuze vind je het studieprogramma, de leslocaties en alles wat je wil weten over het studentenleven.

Voor het volledige studieaanbod, adressen en alle nuttige info, check onderwijskiezer.be.

Alle door de Vlaamse overheid erkende graduaats-, bachelor- en masteropleidingen vind je op hogeronderwijsregister.be.

MOGELIJKHEDEN BUITEN HET VLAAMSE HOGER ONDERWIJS

Een loopbaan bij de politie, brandweer, Defensie of in de luchtvaart? Wil je zelfstandige worden? Of verder studeren in het secundair onderwijs? Een korte opleiding volgen in avond- of weekendaanbod? Naar het buitenland voor een opleiding? Ontdek de verschillende mogelijkheden buiten het Vlaamse hoger onderwijs.

46
Verder studeren in het secundair onderwijs

48
Studeren & stages in het buitenland

50
Syntra

52
Volwassenenonderwijs

53
Opleidingen om te starten als zelfstandige

54
Politie, luchtvaart, brandweer en Defensie

59
Kerkelijk hoger onderwijs

60
Islamitisch hoger onderwijs

Verder studeren in het secundair onderwijs en doorstroommogelijkheden

Wist je dat je ook in het secundair onderwijs extra opleidingen kan volgen na je 6de leerjaar? Je kan een 7de leerjaar volgen met je diploma secundair onderwijs, onderwijskwalificatie niveau 4, of met je diploma secundair onderwijs, onderwijskwalificatie niveau 3.

Onderwijskwalificatie niveau 3 of 4? Hoe zit dat?

Als je slaagt in je **6de leerjaar arbeidsmarktfinaliteit (bso)**, dan behaal je je diploma secundair onderwijs, **onderwijskwalificatie niveau 3**.

- Je kan in het secundair onderwijs een 7de leerjaar gericht op instroom arbeidsmarkt volgen waarin je je verder specialiseert in een beroep. Je behaalt 1 of meerdere beroepskwalificaties.
- Je kan starten met een graduaatsopleiding in het hoger onderwijs.
- Je kan niet rechtstreeks beginnen aan een bacheloropleiding in het hoger onderwijs. Hiervoor moet je eerst het 7de leerjaar volgen dat voorbereidt op het hoger onderwijs. Dan krijg je een extra jaar algemene vorming zodat je voldoende basiskennis hebt om erna goed te kunnen starten met een bacheloropleiding in het hoger onderwijs. Als je slaagt voor dit 7de leerjaar, krijg je een diploma secundair onderwijs, onderwijskwalificatie niveau 4.

Als je slaagt in je **6de leerjaar doorstroom- of dubbele finaliteit (aso, tso, kso)**, dan behaal je je diploma secundair onderwijs, onderwijskwalificatie niveau 4.

- Je kan in het secundair onderwijs een 7de leerjaar als voorbereiding op het hoger onderwijs volgen, namelijk een extra jaar bijzondere wetenschappelijke of artistieke vorming om je voor te bereiden op een studie in het hoger onderwijs.
- Je kan in het secundair onderwijs een 7de leerjaar gericht op instroom arbeidsmarkt volgen waarin je je verder specialiseert in een beroep. Je behaalt 1 of meerdere beroepskwalificaties.
- Je kan een graduaats- of bacheloropleiding starten in het hoger onderwijs.

Vind meer info over welk diploma, attest of extra beroepskwalificaties je behaalt na je 7de leerjaar en wat je doorstroommogelijkheden zijn in het hoger onderwijs of op de arbeidsmarkt

Studeren of stage lopen in het buitenland

In heel wat opleidingen kun je een tijd studeren of stage lopen in het buitenland. Dat verloopt vaak via het Erasmus+-programma van de Europese Unie.

Waar je naartoe kan, hoelang je blijft en in welk jaar van je opleiding dat kan, hangt af van je universiteit of hogeschool, je opleiding, het aantal beschikbare plaatsen én het aantal kandidaten. Je faculteit of de dienst internationalisering van je instelling voor hoger onderwijs biedt een antwoord op jouw vragen.

Waardevolle ervaring

De resultaten van je Erasmusstudie of -stage worden omgezet in ECTS-credits. ECTS is het Europees systeem voor het overdragen en verzamelen van studiepunten. Het maakt opleidingen binnen Europa transparanter, zodat je Erasmuservaring erkend kan worden als een volwaardig onderdeel van je opleiding. Werkgevers waarderen internationale leerervaring. Je bouwt zelfstandigheid en zelfvertrouwen op, leert omgaan met diversiteit en je wordt sterker in het oplossen van problemen. Vermeld je buitenlandse ervaring dus zeker op je cv.

Inclusief studeren

Inclusie is een prioriteit binnen het Erasmus+-programma. Extra ondersteuning wordt aangeboden als dat nodig is. Het Erasmus Student Network (ESN) en het Steunpunt Inclusief Hoger Onderwijs (SIHO) ontwikkelden het platform **inclusivemobility.eu**. Je vindt er onder meer praktische informatie over de toegankelijkheid van instellingen voor hoger onderwijs in Europa.

Niet enkel Erasmus+

Via een andere weg internationale ervaring opdoen? Op **studentsonthemove.be** vind je verschillende beurzen:

- Generieke beurzen voor bestemmingen buiten de Erasmus+-programmalanden en het Priority Country Programma van de Vlaamse overheid
- Stagebeurzen via ASEM WPP (onder andere voor China, India en Zuid-Korea) en het Washington Center
- VLIR-UOS-reisbeurzen in het kader van Universitaire Ontwikkelingssamenwerking

Erasmusstage na je studies

Heb je op het moment dat je afstudeert nog geen 12 maanden Erasmus gevolgd? Dan kun je je kandidaat stellen voor een Erasmus+-beurs om in het jaar na je afstuderen een buitenlandse stage te doen. Registreer je vóór je afstudeert en zoek zelf een geschikte stage. Die moet je afronden in het jaar na je afstuderen. Op **studentsonthemove.be** vind je alle info terug. Lees boeiende getuigenissen van Erasmus+-studenten.

Een volledige opleiding volgen in het buitenland

Wil je een volledige opleiding volgen aan een buitenlandse instelling voor hoger onderwijs? De kostprijs en toegankelijkheid hangen af van het gastland, de onderwijsinstelling én de opleiding die je kiest.

- Bekijk op de website van de buitenlandse onderwijsinstelling de informatie over toelating, studiefinanciering, huisvesting...
- Vind meer informatie over een eventuele **studietoelage voor buitenlandse studies**.

Ben je op zoek naar algemene informatie of opleidingen in een bepaald land? Surf dan naar de officiële website voor hoger onderwijs van je bestemming en bekijk de **'Study in...'-website.**

Zoek je andere informatie? Neem een kijkje op:

vlaanderen.be/onderwijs-en-vorming/naar-school-gaan-studeren-of-een-stage-volgen-in-het-buitenland

euroguidance-vlaanderen.be/naar-het-buitenland

Meer weten over de erkenning van buitenlandse studiebewijzen in Vlaanderen? Of heb je een attest nodig om met een Vlaams diploma in het buitenland te studeren?

NARIC Vlaanderen

Machteld • 23 jaar
student Verpleegkunde

"Mijn buitenlandse stage bracht mij talenkennis, zelfvertrouwen en flexibiliteit bij."

Ontdek het verhaal van Machteld

Syntra
Leren in de praktijk, opleidingen voor doeners

Ben je praktisch aangelegd en wil je graag een beroep of nieuwe vaardigheden leren? Bekijk dan de Syntra-opleidingen. Leer je job van vakmensen en ondernemers die met beide voeten in de praktijk staan. Combineer de lessen op een campus met een praktische eindproef, stage of werkplekleren. Syntra biedt ook ondersteuning aan (startende) ondernemers.

Voltijdse opleiding overdag
Ben je minstens 18 en op zoek naar een kort en krachtig opleidingstraject om snel aan het werk te gaan? Bij Syntra stoom je je in gemiddeld 1 jaar klaar om als werknemer of zelfstandige te werken. De opleidingen zijn praktijkgericht en hebben een component werkplekleren, stage of een praktische eindproef. Na 1 jaar behaal je je diploma of getuigschrift en heb je ervaring in praktische skills. Je hebt geen studiepunten nodig om een Syntra-opleiding te volgen. Jongeren blijven ten laste van de ouders.

syntra-ab.be/voltijdse-dagopleiding

Avondopleidingen
Werk je al en wil je een nieuw beroep aanleren? Dan is een avondopleiding van 1 tot 3 jaar iets voor jou. Volg bij Syntra praktijkgerichte opleidingen gericht op kennis en vaardigheden die je nodig hebt in je beroep. Je kan hiervoor opleidingscheques gebruiken.

syntra-ab.be/avondonderwijs

Duaal leren
Jongeren van 15 tot 25 kunnen kiezen voor duaal leren: 4 dagen per week leer je op de werkvloer in een leerbedrijf, 1 dag volg je les bij Syntra. Je kan zo je diploma secundair onderwijs behalen, ervaring opdoen én een centje bijverdienen.

syntraduaal.be

Trainingen en bijscholingen
Jezelf professioneel versterken met een bijscholing om je expertise te vergroten, nieuwe kennis en competenties op te doen of verplichte erkenningen te behalen? Je kan kiezen uit meer dan 500 opleidingen.

syntra-ab.be/opleidingen

Met stages leer je zoveel bij en leg je contacten

Van totaal geen idee...
"Na het secundair onderwijs had ik totaal geen idee wat ik wilde doen. Omdat ik graag al eens een cake of taart bakte, volgde ik bij Syntra 1 jaar Brood & Banket. Dat beviel me en het was superleerrijk. Daarna heb ik stages gedaan bij patisserieën en restaurants, waaronder The Jane en Hof van Cleve. In het begin was het wel hard. Ik had het gevoel dat ik niks goed deed. Stage lopen is echt een aanrader. Ook al word je niet betaald, je leert zoveel bij en legt contacten. Toen heb ik een 5-tal jaar gewerkt voor patissiers en een chocolatier. De laatste 2 jaar kon ik aan de slag bij The Jane, waar ze me nog kenden van mijn stage."

...naar een eigen zaak
"Vanaf het 5de leerjaar zei ik al dat ik mijn eigen zaak wilde opstarten. En dat deed ik begin 2020, net voor de 1ste coronagolf. Eerst leverde ik taartjes en dessertjes aan restaurants. Toen ook particulieren mijn taartjes wilden kopen, heb ik zelf een kleine website gemaakt. Ik werkte enkel op bestelling en leverde aan huis. Kort daarna leverde ik ook aan een supermarkt. Ik opende een winkel in Leuven, die al snel te klein werd. Er volgde een 2de winkel met gloednieuw atelier waar we alles dagvers maken. Er werken intussen 6 mensen in mijn zaak en 2 flexi-jobbers. Nu hou ik zoveel mogelijk pistes open: we werken voor de horeca, supermarkt en particulieren. Op zaterdag geven we workshops aan zoetekauwen die zelf met bloem, vanille en room aan de slag willen. Dat loopt goed. Ik ben constant druk bezig. Het zijn lange dagen, al voelt het niet als werken."

Advies van Sarah
"Laat je niet ontmoedigen als je nog niet weet wat je wil studeren of doen. Ik wist het ook niet, net als zovelen. Het is ook doodnormaal dat je hier stress van kan hebben. Ik zou zeggen: begin ergens aan en zie of het je ding is. Praat met mensen, draai een dag mee in hun zaak, zo krijg je een idee van de job. Bevalt het je niet, probeer iets anders. Zo vind je wel iets dat bij je past. In elk geval: blijf niet bij de pakken zitten. Nog dit: geloof in jezelf en ga ervoor. Doe je eigen ding en laat je niet afschrikken door wat anderen zeggen."

"

Geen paniek als je niet meteen weet wat je wil doen. Geloof in jezelf en begin ergens aan. Dan zie je of het je ding is."

Sarah • 28 jaar
patissier, chocolatier, zaakvoerder

Ontdek alle interviews

Een opleiding volgen in het volwassenenonderwijs

In een centrum voor volwassenenonderwijs (CVO) kan je kiezen uit een brede waaier aan opleidingen binnen 50 studiegebieden. Je kan er ICT-, taal- en beroepsopleidingen volgen op het niveau van het secundair onderwijs. Daarnaast kan je in het volwassenenonderwijs ook een diploma secundair onderwijs behalen.

Het diverse aanbod van het volwassenenonderwijs is flexibel georganiseerd. Je kiest zelf op welk ritme je studeert: je kan zowel overdag als 's avonds les volgen. Sommige modules volg je volledig in het centrum of in afstandsonderwijs, voor andere combineer je contactmomenten met zelfstandig werk thuis of in een open leercentrum. Als je al een opleiding volgde of werkervaring hebt, kan het centrum je een vrijstelling geven voor 1 of meerdere modules.

Ook duaal leren en andere vormen van werkplekleren, waarbij je een deel van de opleiding op 1 of meerdere werkplekken volgt, is soms mogelijk.

Het volwassenenonderwijs reikt erkende studiebewijzen uit. Je ontvangt een certificaat na het succesvol beëindigen van een opleiding en een deelcertificaat voor een module. CVO's die erkend zijn als testcentrum, kunnen je eerder verworven competenties (EVC's) omzetten in een bewijs van beroepskwalificatie, een bewijs van deelkwalificatie of een bewijs van competenties.

Ontdek het aanbod op:

- **volwassenenonderwijs.be**
- **opleidingskompas.be**

Lees alles over een diploma secundair onderwijs behalen via het secundair volwassenenonderwijs:

- **secundair volwassenenonderwijs**

Opleidingen om te starten als zelfstandige

Een eigen zaak starten

Zowel in Vlaanderen en Brussel als in Wallonië is het niet meer verplicht om je basiskennis bedrijfsbeheer te bewijzen om een onderneming op te starten. Toch is het sterk aangeraden om je goed voor te bereiden via een opleiding of begeleidingstraject. Je kan daarvoor terecht in het secundair volwassenenonderwijs waar je een flexibele opleiding Ondernemerschap kan volgen. Meer info in het centrum voor volwassenenonderwijs (CVO) van je keuze, via **opleidingskompas.be** of via **onderwijskiezer.be**. Ook bij Syntra kan je terecht voor een opleiding.

Het Agentschap Innoveren en Ondernemen, VLAIO, is het aanspreekpunt voor alle ondernemers in Vlaanderen.

vlaio.be

Bijkomende voorwaarden om te starten

Voor sommige gereglementeerde beroepen blijft een bewijs van beroepsbekwaamheid verplicht (Brussel en Wallonië). Voor vrije beroepen is een erkend diploma hoger onderwijs vereist. Informeer je bij de instanties hieronder. Je kan er ook terecht voor begeleiding en advies.

vlaio.be/nl/begeleiding-advies/start
(voor Vlaanderen)

1819.brussels/nl
(voor Brussel)

1890.be
(voor Wallonië)

Wil je zelfstandig een vrij of intellectueel beroep (dokter, psycholoog, boekhouder, architect...) uitoefenen? Dat kan alleen als je de juiste opleiding binnen het hoger onderwijs volgde.

Politie, luchtvaart, brandweer & Defensie

Altijd al gedroomd van een job als militair of politieambtenaar?

Een carrière als beroepspiloot of bij de brandweer?

Hier ontdek je meer over deze specifieke opleidingen en jobs.

Politie

Wil je meehelpen om criminaliteit te bestrijden en de samenleving veiliger te maken? Bij de Lokale of Federale Politie kies je uit meer dan 100 expertises, met of zonder uniform. Elk jaar zoekt de politie 3.000 nieuwe talenten om het politiekorps te versterken. Mensen helpen, daar gaat het om. Integriteit, respect en een open geest vormen de kernwaarden.

Verkeer regelen, diefstal voorkomen, fraudeurs of snelheidsduivels betrappen, tussenkomen bij familiesituaties of achter de schermen bijdragen via administratie, ICT of communicatie... Bij de politie kan jij écht een verschil maken.

Dit zijn de mogelijkheden:
Operationeel kader (uniform)

- Agent van politie: geen diploma vereist
- Beveiligingsagent: geen diploma vereist
- Inspecteur: diploma secundair onderwijs
- Hoofdinspecteur met bijzondere specialisatie
  - Financieel onderzoeker (graduaat-/ bachelordiploma)
  - Cyberonderzoeker (graduaat-/ bachelordiploma)
  - Crime Scene Investigator (graduaat-/ bachelordiploma)
  - Politieassistent (graduaat-/ bachelordiploma)
- Commissaris: masterdiploma

Slaag je voor de toelatingsvoorwaarden? Dan volg je een betaalde opleiding aan 1 van de politiescholen. Je ontvangt een verloning terwijl je leert.

Administratief en logistiek kader (zonder uniform)

Onthaalmedewerker, boekhouder, jurist, technische kracht, ICT- of communicatiedeskundige... Deze functies ondersteunen het operationele werk en maken 20% van het politiepersoneel uit. Per functie gelden diploma-eisen:

- Niveau D geen diploma nodig
- Niveau C diploma secundair onderwijs
- Niveau B bachelordiploma
- Niveau A masterdiploma

Alle vacatures bij de politie vind je op:

jobpol.be

Luchtvaart

Was het altijd al je droom om een Boeing 747 te besturen? Wil je beroepspiloot worden en passagiers naar hun bestemming brengen? Dan is dit je 1ste missie: slagen voor het officiële examen voor commercieel piloot georganiseerd door het Directoraat-generaal Luchtvaart (DGLV).

De opleiding bestaat uit 3 delen:

1. Medische keuring
2. Theorie
3. Praktijk

Er zijn 3 manieren om de theorie en praktijk onder de knie te krijgen. Engels is de voertaal.

1. Je volgt een modulaire cursus bij een privéopleidingsinstelling die erkend is door het DGLV. Je mag theorie en praktijk bij verschillende opleidingsinstellingen volgen. Er zit geen tijdslimiet op de totale opleiding, wel op de aparte onderdelen.
2. Je volgt theorie en praktijk bij eenzelfde privéopleidingsinstelling die erkend is door het DGLV. Deze opleiding rond je af in maximaal 36 maanden.

3 Je volgt de professionele bacheloropleiding Luchtvaart, aspirant-lijnpiloot. Nadat je je bachelordiploma behaald hebt, kan je je vliegvergunning behalen door binnen de 36 maanden de praktijkopleiding te volgen. Die bestaat uit zo'n 200 vlieguren.
   - Deze opleiding volg je aan hogeschool VIVES, Campus Oostende VLOC.

Gepassioneerd door vliegtuigen, helikopters en drones terwijl je met beide benen op de grond staat? Dan kan luchtvaarttechnologie je ding zijn. In de bacheloropleiding leer je meer over ontwerp, productie, planning, inspectie en onderhoud van alles wat vliegt.

Deze opleiding volg je aan hogeschool VIVES of aan een privéschool, erkend door DGLV:

mobilit.belgium.be

Vergunning
mobilit.belgium.be/nl/luchtvaart/vliegen-met

Medische keuring
health.belgium.be/nl/medex/veiligheid-de-vervoerssector/piloten

Brandweer

Werken bij de brandweer is meer dan branden blussen alleen. De brandweer komt in actie bij ongevallen, bijvoorbeeld om geknelde personen te bevrijden. Daarnaast maken brandweerlieden ook de openbare weg vrij, bijvoorbeeld bij verlies van lading of na een storm. Ze staan paraat bij overstromingen, instortingen, ongelukken met gevaarlijke stoffen of bij milieuvervuiling en redden mens én dier in nood - aan of in het water, op grote hoogte of diepte.

Wil je aan de slag bij de brandweer? Dan is de 1ste stap het behalen van je Federaal Geschiktheidsattest of FGA. Dat doe je in 3 modules:

1 Competentietest
(vrijstelling met diploma secundair onderwijs)
2 Operationele handvaardigheidstest
3 Lichamelijke geschiktheidsproeven

Je kan gaan voor vrijwilliger of voor professioneel brandweerpersoneel, volgens je eigen wensen en de beschikbare vacatures. Als je het FGA op zak hebt, solliciteer je bij een hulpverleningszone. Je FGA is geldig voor onbepaalde duur, behalve het onderdeel lichamelijke geschiktheidsproeven. Dat attest blijft 2 jaar geldig. Na je sollicitatie volg je de basisopleiding NB01 (240 uur). De opleiding loopt over ± 1,5 jaar. Afhankelijk van de plaats van opleiding volg je overdag, 's avonds of in het weekend les.

ikwordbrandweer.be

Supertevreden bij de brandweer

Na het secundair schreef ik me in voor de opleiding Industriële wetenschappen. Toen we op het einde van het 1ste semester een stageplaats mochten kiezen, heb ik me uitgeschreven. Het was niet iets dat ik me de rest van mijn leven zag doen. Dan heb ik een tijdje in de horeca gewerkt en nagedacht over welk soort job ik wilde doen. Ik besloot de toelatingsproef bij de politie af te leggen. Er was een schrijfoefening bij en omdat ik te veel schrijffouten had, was ik niet geslaagd. Gelukkig maar, want zo ben ik bij de brandweer beland. Daar ben ik nu heel tevreden.

Attest, opleiding, eed
Ik behaalde mijn FGA of Federaal Geschiktheidsattest en dan was het wachten op een geschikte vacature. Die kwam er bij de Tiense brandweer. Ik ging er aan de slag als vrijwilliger. Na de opleiding tot brandweerman legde ik de eed af zoals alle ambtenaren in België: 'Ik zweer getrouwheid

"

Bij de brandweer kan je straffe dingen doen. Het werkritme is aangenaam en de teamsfeer super. Ik kan mensen helpen op een unieke manier wanneer ze dat hard nodig hebben."

Jerom • 24 jaar
Brandweerman

Ontdek het verhaal van Jerom

aan de Koning, de Grondwet en de wetten van het Belgische volk.' Daarna volgde ik 1 jaar stage. Ik behaalde mijn rijbewijs C en volgde ook de ambulanciersopleiding. Nu ruk ik regelmatig mee uit met de ambulance.

Van vrijwilliger naar beroeps

Terwijl ik op de wachtlijst sta om beroepsbrandweerman te worden, volg ik de opleiding om sergeant te worden. Daar komt onder andere chemie en fysica bij kijken. En hoe je bij een interventie de juiste beslissingen neemt en een team aanstuurt. Die lessen volg ik 1 dag per week gedurende een jaar. Zo ben ik er klaar voor wanneer er een vacature is.

Super teamsfeer

Het mooie aan mijn job is dat ik redelijk goed verdien en werkzekerheid heb. Mijn job is ook avontuurlijk: geen enkele dag is hetzelfde. Soms moet je de weg opruimen na een storm of ongeval, het andere moment sta je met het hele team een brand te blussen. Het werkritme is aangenaam: als vrijwilliger kan je kiezen wanneer je beschikbaar bent. Verder is de teamsfeer hier super. En ik kan mensen helpen op een unieke manier wanneer ze dat hard nodig hebben.

Advies van Jerom

In de zomervakantie na het secundair wist ik totaal niet wat ik wilde doen. Ik heb me toen maar ingeschreven in een richting die veel van mijn klasgenoten kozen. Zelfs al deed ik het maar kort, het is niet verloren. Je leert er altijd iets uit. En voelt het niet goed, probeer dan iets anders. Hoe meer je probeert, hoe beter je weet wat je bevalt. Werken als brandweervrijwilliger geeft mij in elk geval veel voldoening.

Defensie

Defensie bestaat uit 5 machten: de Land-, Lucht-, Marine- en Cybermacht en de Medische Diensten. Elk met een brede waaier van zowel uitvoerende als leidinggevende jobs. Je loopbaan start altijd met een uitdagende militaire en professionele opleiding afgestemd op jouw toekomstige job. Ervaring is dus niet vereist.

Soldaat
of Matroos
(uitvoerende job)
geen diploma vereist

Als soldaat of matroos is er geen getuigschrift basisonderwijs, diploma of ervaring vereist. Je wordt gratis opgeleid en ontvangt onmiddellijk een salaris. Je start met een tijdelijk contract. Tijdens je loopbaan zijn er mogelijkheden om naar een vast contract over te gaan.

Onderofficier
(leidinggevende job)
diploma secundair onderwijs
of bachelor vereist

De Koninklijke School voor Onderofficieren in Sint-Truiden (KSOO) verzorgt zowel de basisopleiding als de voortgezette vormingen tot technisch en niet-technisch onderofficier.

Je kan via Defensie ook een bachelordiploma behalen. Het aanbod van de verschillende opleidingen wordt jaarlijks afgestemd op de noden van Defensie. Je studies worden betaald, je ontvangt een salaris en tijdens de vakantieperiodes volg je aanvullend militaire en fysieke vormingen.

Je kan het bachelortraject ook starten na het 1ste of 2de bachelorjaar. Vind alle info op **mil.be**.

Heb je je bachelor al behaald en zoekt Defensie iemand in jouw afstudeerrichting? Dan kan je solliciteren als onderofficier (niveau B) waardoor je loopbaan een extra versnelling krijgt.

Officier
(leidinggevende job en management)
diploma secundair onderwijs of hoger

Er zijn verschillende trajecten tot officier. Je kan een studietraject volgen via de Koninklijke Militaire School (KMS, de universiteit van Defensie in Brussel) of via een burgeruniversiteit of hogeschool. Maar ook als je al een bachelor- of masterdiploma op zak hebt, kan je aan de slag als officier. Ontdek er alles over op **mil.be**.

Kerkelijk hoger onderwijs

Rooms-katholieke godsdienst

- **Priester**
  Voorbereidend jaar - filosofie - theologie - pastoraal

  Johannes XXIII-seminarie
  Lemmensberg 1, 3000 Leuven
  Tel. 016 31 02 00

  priesteropleiding.be
  kristof.struys@kuleuven.be

- **Permanent diaken**

  bisdom Antwerpen
  bruno.aerts@bisdomantwerpen.be

  bisdom Brugge
  geert.vervaecke@ccv.be

  bisdom Gent
  joris.polfliet@bisdomgent.be

  bisdom Hasselt
  bart.benats@gmail.com

  bisdom Mechelen-Brussel
  pwd.mechelen@kerknet.be

- **Godsdienstleraar secundair onderwijs**

  3 jaar aanvullende studie bij een eerder behaald basisdiploma met lesbevoegdheid

  Hoger Instituut voor Godsdienstwetenschappen
  Groenenborgerlaan 149, 2020 Antwerpen
  higw@bisdomantwerpen.be

  Hoger Diocesaan Godsdienstinstituut
  Biezekapelstraat 2, 9000 Gent
  hdgi.secretariaat@ccv.be

  Hoger Instituut voor Godsdienstwetenschappen
  Tulpinstraat 75, 3500 Hasselt
  secretariaat.higw@bisdomhasselt.be

  Hoger Instituut voor Godsdienstwetenschappen
  Lemmensberg 1, 3000 Leuven
  higw.mechelen@kerknet.be

  Faculteit theologie en religiewetenschappen, KU Leuven
  Godsdienstleraar secundair onderwijs (2de-3de graad)
  Educatieve Master godsdienst (Rooms-katholiek)
  Verkorte Educatieve Master godsdienst (Rooms-katholiek)
  kuleuven.be/thomas/page/lerarenopleidingen-hogescholen

Protestants-evangelische godsdienst

- **Godsdienstleraar**

  Lager en secundair onderwijs (1ste graad)

  Kerkelijke opleiding:
  - Instituut Bijbelse Vorming
    Heverlee (deeltijds)

  Reguliere lerarenopleiding BaSO,
  keuzevak Protestants-Evangelische Godsdienst:
  - UCLL
    Campus Heverlee (voltijds)

  Secundair onderwijs (2de en 3de graad)

  Educatieve Master Godsdienst aan:
  - Evangelische Theologische Faculteit
    Heverlee (voltijds en deeltijds)

- **Certificaat PEGO**

  Houders van een diploma op bachelorniveau (ongeacht de richting) + een pedagogisch diploma kunnen het Certificaat PEGO behalen door een verkorte opleiding theologie te volgen. Het Certificaat PEGO is een voldoende geacht bekwaamheidsbewijs dat toegang geeft tot een betrekking als godsdienstleerkracht protestants-evangelische godsdienst.

  Instituut Bijbelse Vorming Heverlee (deeltijds)

  Evangelische Theologische Faculteit Heverlee (deeltijds)

  Faculteit Protestants Theologie en Religiewetenschappen Brussel (deeltijds)

- **Predikant**

  Meer info via:
  Verenigde Protestantse Kerk in België
  Huis van het Protestantisme
  Brogniezstraat 44a, 1070 Brussel
  02 510 61 73
  info@protestant.link

  Federale Synode
  Brogniezstraat 46, 1070 Brussel
  02 510 61 82

Islamitisch hoger onderwijs

Islamitische godsdienst

- **Professionele bachelor islamitische godsdienst**

  Studie mogelijk in verschillende hogescholen

- **Educatieve master islamitische godsdienst**

  Faculteit Theologie & Religiewetenschappen KU Leuven
  Sint Michielsstraat 4
  3000 Leuven

✉ didier.pollefeyt@kuleuven.be

Meer info via:

Erkende instantie islamitische godsdienst
Voorzitter CIO Aysel Bayraktar

☎ 0496 25 99 76
✉ aysel.bayraktar1@hotmail.com

Sari • 32 jaar

VDAB bemiddelaar
transport en logistiek

“

Ook al is het met vallen en opstaan:
ga er gewoon voor.”

Vind de verhalen van Greg, Li-An en andere jongeren in onze content hub

Li An • 23 jaar
Volgt de graduaatsopleiding
HR-support

"Ik heb er geen spijt van dat ik eerst ben gaan werken. Ik ben nu volwassener en gemotiveerder dan toen ik 17 jaar was."

Ontdek alle interviews

Greg • 21 jaar
Studeert Informatica

"Zoek iets wat je graag doet. Want wat je graag doet, gaat vanzelf."

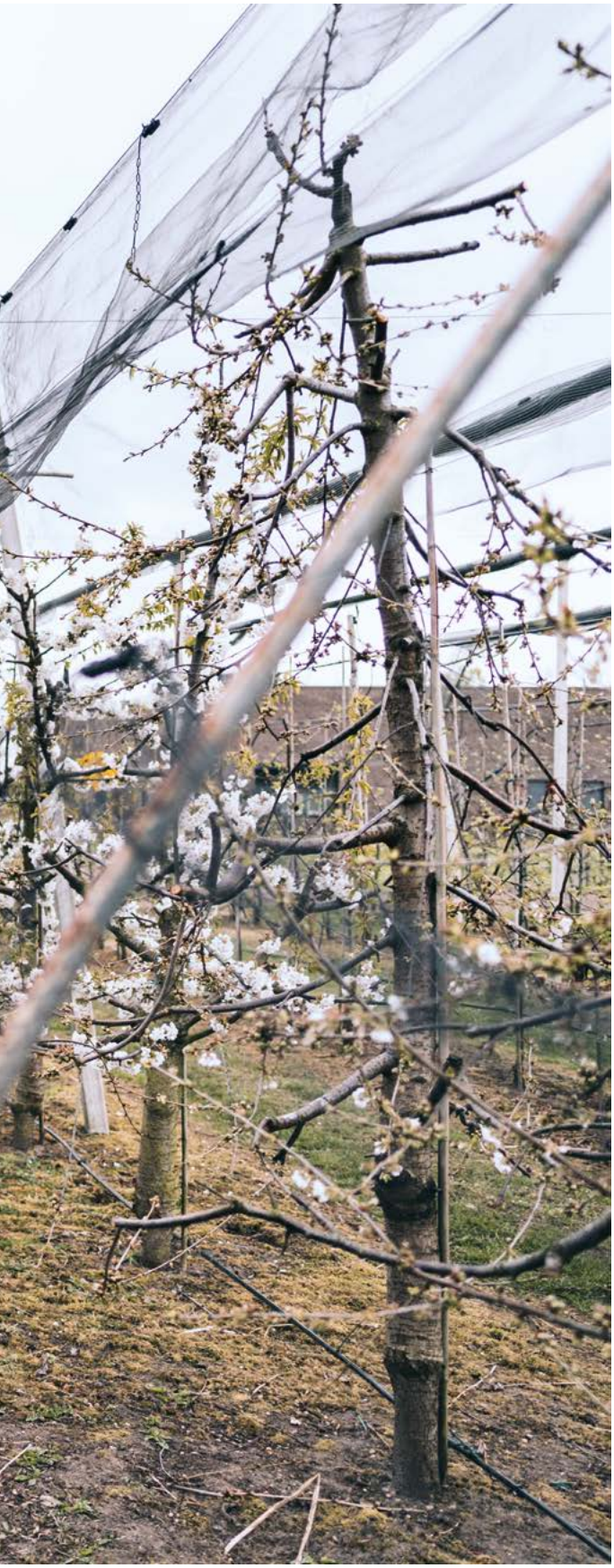

NAAR DE ARBEIDSMARKT

Wil je na het secundair onderwijs meteen aan het werk? Vind meer info over beroepssectoren, diensten en organisaties die je op weg kunnen helpen.

64
VDAB

66
Beroepssectoren

68
Werken in het buitenland

Op naar je eerste job

Bijna of pas afgestudeerd? Op zoek naar je 1ste job? Hier lees je hoe je dat doet. En hoe je een werkgever ervan overtuigt dat jij de geknipte kandidaat bent, zelfs zonder werkervaring.

vdab.be

Schrijf je in als werkzoekende op vdab.be
Dit kan vanaf januari van je laatste schooljaar.

3 voordelen van een snelle inschrijving:

1. Je bereikt duizenden werkgevers: publiceer je cv in de cv-databank.
2. Je krijgt jobsuggesties.
3. Je beroepsinschakelingstijd, de wachttijd voor je uitkering, start zodra je je studies beëindigd hebt.

Zet je sterke punten in de kijker
Een leuke job vinden zonder echte werkervaring? Ook jij kan scoren bij werkgevers door je sterke punten in de verf te zetten op je cv.

Ben je leider in een jeugdbeweging? Of doe je vrijwilligerswerk? Dat bewijst dat je initiatief durft te nemen en verantwoordelijk bent. Zit je in een sportclub? Dan ben je vast een teamplayer of ambitieus.

Doe nu al ervaring op
Een studentenjob, een stage of vrijwilligerswerk in een bedrijf dat je interessant vindt, is een goede start. Schoolprojecten en reizen tellen ook als ervaring.

Spreek je netwerk aan
Je familie, vrienden en kennissen zijn extra troeven in de zoektocht naar je 1ste job. Laat hen weten dat je beschikbaar bent. Heel wat vacatures worden via via ingevuld.

Doe de jobtest
Weet je nog niet welke job bij je past? Doe deze korte jobtest en laat je inspireren.

vdab.be/welke-job-past-bij-me

Scoor op je sollicitatiegesprek
Tijdens het sollicitatiegesprek laat je zien wie je bent en ontdekt de werkgever of jij de perfecte match bent voor de job. Elk gesprek is anders, maar met een goede voorbereiding kom je niet voor verrassingen te staan.

vdab.be/orienteren/afgestudeerd

Oefen je sollicitatiegesprek met AI
Heb je stress voor je sollicitatiegesprek? Oefen met een digitale assistent en boost je zelfvertrouwen. Ontdek hoe AI je kan helpen.

vdab.be/sollicitatiecoaching

Check de vacatures
In de VDAB-databank vind je duizenden jobs. Bewaar je zoekopdracht en vink aan dat je nieuwe jobs wil ontvangen via mail. Handig en snel.

vdab.be/jobs

Gratis online cursussen en workshops volgen?

vdab.be/opleidingen
vdab.be/jongeren

Stage leidde naar een job

Tijdens zijn CVO-opleiding van 4 maanden tot keukenmedewerker liep Noman stage in een feestzaal.
Dat viel zo goed mee voor alle partijen dat Noman er vast in dienst kwam en intussen de rechterhand van de chef-kok is. In de feestzaal ontvangen ze tot 600 personen en dat geeft uiteraard heel wat werk en organisatie in de keuken. Noman focust zich op de warme gerechten en zorgt ervoor dat die piekfijn in orde zijn.

Wat Noman minder leuk vindt aan zijn job?
Niks eigenlijk. Ook niet de afwas en het poetsen? Daar zorgen zijn collega's voor. In de horeca is het natuurlijk altijd hard werken en veel weekendwerk.

Wat Noman belangrijk vindt?
Op tijd op je werk aankomen, vriendelijk zijn en de handen uit de mouwen steken.

Advies van Noman
Als je geen zin hebt om te studeren, kan je een korte opleiding volgen en een job zoeken.

"

In de horeca is het hard werken en veel weekendwerk. Geen probleem als je zoals ik van aanpakken weet."

Noman • 21 jaar
keukenmedewerker

Ontdek alle interviews

Wat zijn beroepssectoren?

In welke sector wil je werken?

Bedrijven en organisaties zijn verdeeld in sectoren op basis van hun kenmerkende kernactiviteiten. Denk aan de bouw- of banksector, de zorg of de horeca. Ze hebben elk hun eigen afspraken rond verloning, verlofdagen… De meeste sectoren hebben ook vormingsfondsen die mee zorgen voor je verdere professionele ontwikkeling. Misschien heb je al een idee van de sector waarin je wil werken. Je kan contact opnemen met een sectorconsulent. Die vertelt je welke jobs en beroepen er zijn in de sector en welke opleidingen je daar best voor volgt.

Check het overzicht van alle sectoren in Vlaanderen en vind nuttige links.

onderwijskiezer.be

Adelaide straalt in haar job als diamantslijper

Van de universiteit…
In het secundair volgde ik kunstonderwijs. Daarna koos ik voor psychologie: een interessante studie, maar ik merkte al snel dat ik er niet mijn hele leven mee wilde vullen. In het secundair hield ik van kunstgeschiedenis, dus was mijn 2de keuze snel gemaakt: kunstgeschiedenis en archeologie aan de universiteit. Ook die studie was bijzonder interessant, maar ik hou niet van studeren…

…via het middelbaar…
Ik werk wel graag met mijn handen, ik hou van creëren. Daarom ging ik na 3 jaar aan de universiteit terug naar het secundair om een juwelenopleiding te volgen. Omdat ik mijn diploma al behaald had, hoefde ik alleen de specifieke vakken over metaalsmederij en edelstenen te volgen. 1 van mijn leerkrachten was echt gepassioneerd door edelstenen en diamanten. Door haar werd ik ook helemaal verliefd op die bijzondere stenen. Dus volgde ik na mijn specialisatiejaar een opleiding via VDAB om diamanten te leren slijpen – een opleiding op de werkvloer. En op die vloer ben ik blijven werken. Ik verhuisde er zelfs voor van Wallonië naar Antwerpen.

…naar de perfectie
De perfect gevormde diamant proberen te creëren, met de ideale afmetingen en het volmaakte aantal facetten, dat is wat ik doe. Ik leerde het hele proces van diamanten slijpen, maar ik hou het meest van de laatste stap: de diamant polijsten en laten stralen. Mijn perfectionisme komt dan perfect van pas. Mijn job is elke keer weer spannend: je opent de steen en je ontdekt wat er binnenin zit. Dat is telkens een kleine verrassing. Wie kan zeggen dat hij elke dag verrast wordt op het werk?

“

Je kan geen fouten maken, alleen maar ontdekken wat je (niet) wil. Je hebt de tijd, neem die maar. Er is meer dan 1 weg naar je droomjob.”

Adelaide • 27 jaar
diamantslijper

Ontdek alle interviews

Werken in het buitenland

Stage in het buitenland

Met het Flanders Trainee Programme (FTP) ondersteunt de Vlaamse overheid stages bij multilaterale organisaties. Op Instagram ontdek je getuigenissen van FTP-stagiaires.

Voor stages in 2026 kan je geen beurs meer aanvragen. Voor stages in 2027 kan je vanaf januari 2027 een aanvraag indienen. **Vind meer informatie**.

Via **Erasmus voor jonge ondernemers** leer je van ervaren ondernemers in 1 van de programmalanden.

Mag dat?

Als EU-burger mag je zonder werkvergunning, visum of verblijfsvergunning **werk zoeken, wonen en werken in een ander EU-land**. Voor een verblijf van 3 maanden volstaat een geldige identiteitskaart of een geldig paspoort. Ook wie de nationaliteit heeft van Liechtenstein, Noorwegen, IJsland of Zwitserland mag vrij reizen, wonen en werken binnen de EU.

Wil je werken in een land buiten de Europese Economische Ruimte (EER) of Zwitserland? Dan gelden enkele voorwaarden. Elk land heeft zijn eigen regels. Informeer je daarom goed, bijvoorbeeld bij de ambassade van het land waar je wil werken.

Ben je geen EU-burger of wil je meer informatie? Bezoek de website van de Europese Unie:

Europese Unie

Een job zoeken

VDAB en Actiris helpen je op weg met vacatures en praktische informatie over werken in het buitenland. Blijf je binnen Europa? Dan kun je terecht bij Europass of EURES, het Europese jobnetwerk. Neem ook een kijkje op het **Europass-platform**. Heb je interesse in grensarbeid? Neem dan contact op met een **Grensinfopunt**.

Je kunt ook rechtstreeks solliciteren bij buitenlandse bedrijven, instellingen of multilaterale organisaties, zoals de Europese Commissie, UNICEF of de Verenigde Naties. Bekijk hun vacatures en volg hun socials.

Met een Europass-profiel, cv en motivatiebrief stel je je ervaring, competenties en kwalificaties duidelijk voor aan werkgevers in Europa.

vdab.be/jobs/buitenland

actiris.brussels

eures.europa.eu

Ben je werkzoekend en woon je in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest? Ontdek dan de mogelijkheden via **Actiris** (bv. Eurodyssey-stages).

Heb je een connectie met West-Vlaanderen? **Bekijk de beurzen van de provincie**.

Andere mogelijkheden, zoals een Erasmusstage na je afstuderen (zie ook p. XX), vind je op **studentsonthemove.be**.

Andere mogelijkheden vind je via **euroguidance-vlaanderen.be/naar-het-buitenland**.

Vrijwilligerswerk

Via het **European Solidarity Corps** kan je enkele weken tot een jaar als vrijwilliger aan de slag bij een non-profitorganisatie in het buitenland. Na afloop ontvang je een **Youthpass**, een Europees deelnamecertificaat dat aantoont wat je leerde.

Blijf je liever in België? Met **BEL'J** kun je vrijwilligerswerk doen in een organisatie in de Franstalige of Duitstalige Gemeenschap. Dat kan alleen, met 2 of in een groep(je).

Op **Go Strange** vind je nog meer mogelijkheden.

Klaar om te vertrekken?

Op **checkvoorvertrek.be** vind je wat je moet doen om administratief in orde te zijn voordat je naar het buitenland vertrekt. Thema's zoals kinderbijslag, ziekteverzekering, beroepsinschakelingstijd (BIT), uitkeringen, reis- en verblijfsdocumenten en belastingen komen aan bod.

Info over je rechten op sociale zekerheid vind je op:

socialsecurity.be/CMS/nl/leaving_belgium

Vlamingen in de Wereld helpt je bij je emigratieplannen (praktische tips, contacten in je nieuwe thuisland, advies van een wereldwijde community.

viw.be

WOORDENLIJST

A
Academische bachelor p. 4, 26
Afstandsonderwijs p. 37, 52
Artistieke toelatingsproef p. 29
Audiovisuele en beeldende kunst p. 29
Avondopleiding p. 50

B
Bacheloropleiding p. 25, 26, 29, 31, 32, 37, 39, 46, 55
Banaba p. 4, 25
Brandweer p. 5, 18, 56
Bedrijfsbeheer p. 53
Beroepssectoren p. 66
Beurzen p. 40, 49, 69
Beursstudent p. 40
Bijzonder statuut p. 19, 33
Blinkers p. 11, 12, 16, 17

C
CLB p. 9, 10, 11, 16, 17, 18
CLBch@t p. 11, 16
Columbus p. 12, 14
Creditcontract p. 37
CVO p. 53, 53

D
Defensie p. 18, 58
Diplomacontract p. 30
Doctoraat p. 26, 36

E
ECTS-credits p. 48
Educatieve bacheloropleiding p. 31, 32, 39
Educatieve masteropleiding p. 31
Examens p. 31, 33, 37, 40
Examencontract p. 31, 37, 40

G
Graduaatsopleiding p. 4, 24, 25, 46

H
Hogeronderwijsregister p. 43

I
Inclusief hoger onderwijs 33, 48
Inclusivemobility.eu p. 34, 48
IJkingstoets p. 29
Inschrijvingsgeld p. 40
I-Prefer p. 12
I-Study p. 12

J
Jobtest p. 64

K
Knelpuntberoep p. voorwoord, 5, 8
Keuzeproces p. 11, 16, 17

L
Leerlingenbegeleiding p. 16
Leerkrediet p. 30
Leerwinkel p. 15
Lerarenopleiding p. 39, 59
Luchtvaart p. 18, 54

M
Masteropleiding p. 26, 30, 37, 43
Manama p. 4, 26
Muziek en podiumkunsten p. 29

N
NARIC-Vlaanderen p. 37, 49

O
Onderwijskiezer p. 8, 11, 12, 17, 18, 39, 43, 53, 66
Open Universiteit p. 37
Opleidingsonderdeel p. 30, 32, 37

P
Piloot p. 54
Politie p. voorwoord, 5, 18, 54
Professionele bachelor p. 4, 25, 60

S
Schakelprogramma p. 4, 25, 26
School of Arts p. 4, 24, 25, 26, 42
Sectoren p. 18, 66
SID-in, Studie-informatiedagen p. 10, 18, backcover
SIHO, Steunpunt Inclusief Hoger Onderwijs p. 33, 48
Sollicitatiecoaching p. 64
Starttoetsen p. 29
Starten als zelfstandige p. 53
Studentenvoorzieningen p. 33, 40
Studiefinanciering p. 40, 49
Studiekosten p. 40
Studielening p. 40
Studiepunten p. 24, 25, 26, 30, 37, 40, 48, 50
Studierendement p. 32
Studietoelage p. 40, 49
Syntra p. 5, 50, 51, 53

T
Toelatingsexamen p. 29
Toelatingsvoorwaarden p. 24, 25, 26, 29

U
Uniformberoepen p. 5, 54

V
VDAB p. 5, 8, 11, 12, 18, 64, 68
VLIR p. 49
Voorbereidingsprogramma p. 26, 31
Vrijwilligerswerk.be p. 5, 8, 11, 64, 69

Z
Zelfstandige p. 53
7de jaar p. 5, 46

Colofon

Dit magazine kwam tot stand dankzij de samenwerking tussen de afdeling Communicatie en de afdeling Hoger onderwijs van het Departement Onderwijs en Vorming met: Agentschap Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs, Kwalificaties en Studietoelagen, Onderwijskiezer.be, VCLB, CLB GO!, Vlaamse Interuniversitaire Raad, Vlaamse Hogescholenraad en Euroguidance Vlaanderen @ EPOS vzw.

Eindredactie
Departement Onderwijs en Vorming, afdeling Communicatie
Baukje Vanthournout, An De Busser & Stefan Pien

Redactieraad
Els Barbé, Anne-Lynn Biernaux, Bram Deeren, Katrien De Troyer, Nina Mares, Debby Peeters, Viona Raymaekers, Katelijn Van Avermaet, Pascale Van Camp, Pascal Van Geit, Jean-Marie Van Steenwinckel, Joke Verlinden en Ruth Wijnen

Grafische vormgeving
Departement Onderwijs en Vorming, afdeling Communicatie
Guy Adam

Fotografie
Aangeleverd door: Antwerp Maritime Academy, AP Hogeschool, Belgian Federal Police, Defensie - La Défense, Departement Onderwijs en Vorming - afdeling Communicatie - Kim Baele, Erasmushogeschool Brussel, HOGENT - skinn branding agency, Hogere Zeevaartschool, Hogeschool PXL, Hogeschool VIVES, Howest, Hulpverleningszone Zuid-West Limburg +, In the air - Snapshots by A, KU Leuven - Rob Stevens, LUCA School of Arts, Syntra AB, Thomas More, UHasselt - Liesbeth Driessen, Universiteit Antwerpen, Universiteit Gent, VUB

Verantwoordelijke uitgever
Ann Verhaegen, Secretaris-generaal
Departement Onderwijs en Vorming
Koning Albert II-laan 15 bus 134, 1210 Brussel

Druk
print.vlaanderen

Depotnummer
D/2026/3241/295

Tips, vragen of opmerkingen over dit magazine?
Mail naar sidin@vlaanderen.be.

Copyright
Niets uit dit magazine mag worden gekopieerd of op andere wijze worden verspreid zonder uitdrukkelijke toestemming van de redactie

vdab.be/jongeren

VDAB

WELKOM OP DE

SID-IN

Begin 2027 kan je de Studie-informatiedagen of SID-ins bezoeken. Je kan er praten met studenten, docenten en professionals. Stel er al je vragen over opleidingen, beroepen of je grenzen verleggen naar het buitenland. Schrijf je in en kom langs.

Waar en wanneer?

KLASSIKAAL BEZOEK

donderdag
vrijdag

9 - 12 u.; 13 - 16 u.

VRIJ BEZOEK

zaterdag

9 - 16 u.

LEUVEN
Brabanthal, Brabantlaan 1, 3001 Leuven
van donderdag 14 tot en met zaterdag 16 januari 2027

GENT
Flanders Expo - Hal 1, Maaltekouter 1, 9051 Gent
van donderdag 21 tot en met zaterdag 23 januari 2027

GENK
Limburghal - Hal A en B, Jaarbeurslaan 6, 3600 Genk
van donderdag 28 tot en met zaterdag 30 januari 2027

ANTWERPEN
Antwerp Expo - Hal 4, Jan Van Rijswijcklaan 191, 2020 Antwerpen
van donderdag 18 tot en met zaterdag 20 februari 2027

KORTRIJK
Kortrijk Xpo - Hal 4, Doorniksesteenweg 216, 8500 Kortrijk
van donderdag 25 februari tot en met zaterdag 27 februari 2027

sidin.be

Departement Onderwijs en Vorming
Koning Albert II-laan 15, bus 134
1210 Brussel
vlaanderen.be/onderwijs-en-vorming

Vragen over onderwijs? Stel ze via onderwijs_vlaanderen